EESTI AKADEEMILINE RAAMATUKOGU

EESTI PÄEVA-LEHT

ESTNISKA DAGBLADET

Kolmapäeval, 9. juunil 1971

Nr. 45 (3630) 13. aastakäik

Väljasaadetud reporterid:

VENE INIMESEL vähem ruumi kui SAKSA KOERAL

BONN (VES) — Lääne-Saksa ajakirja "Sterni" reporter Rolf Winter ja fotomees Robert Lebeck, kes Siberis arreteeriti ja siis maalt välja saadeti, jutustavad nüüd mitmest numbrist läbivas seeriakirjutises kommunismimaa "imesid". Neid on kõigepealt hämmastanud venelaste hirm fotoaparaadi vastu ja turismiagentuuri põikpäisus. Venemaad võib küll "tundma" õppida turistina, ütleb R. Winter, kui aga ajakirjanik tahab kulissi taha vaadata, siis on ainsaks vastuseks "njet".

Inturist tahaks külastajaile näidata musterkoole ,musterkolhoose, Bolshoi Balletti, muuseume ,troikasõitu, sööta neile sisse (muidugi kalli valuuta eest) kaaviari ja krimmi vahuveine ning pähe raiuda propagandat, et nõukogude inimene on kõige õnnelikum inimene maailmas ja et tal läheb ülimalt hästi.

Kui avaldati soovi külastada omal käel mõnda kolhoosi, oli vastuseks "njet". N. Venes on 37.000 kolhoosi, mis olevat propaganda järele kommunistliku süsteemi kandjad, kuid neid näidata ei taheta (peale paari musterkolhoosi), selle asemel soovitatakse vaadata vanu kirikuid, muuseume... Kui taheti külastada mõnda rasketööstust, soovitati selle asemel minna külastama Lenini mausoleumi.

Venes on 50.000 vabrikut, ütleb R. Winter, kuid need on välismaalasele kövemini suletud kui Brezhnevi kirjutuslaua sahtlid.

Inturisti giid jutustab nagu heliplaat, et Venes ei olevat kuritegevust ega korruptsiooni, aga ometi samal ajal oli ajaleheski teade ühe Krimmi kalurkolhoosniku mahalaskmisest, kes harrastas suurspekulatsiooni ja ajas musta äri tohutute altkäemaksudega.

Samuti jutustatakse, et Venes olevat saada kõike küllalt, kuid 26 aastat pärast sõda on veel näha, kuidas suurlinnadest väljuvad nn. hamsterrongid inimestega, kelledel kotid seljas ja kohvrid käes, et maalt või väikelinnast teha sisseoste.

Nõukogude valitsus hoolitsevat isalikult ja õiglaselt kodanike elutingimuste eest, kuid suudab anda inimesel korteripinda vaid 9 ruutmeetrit

Järg. lhk. 7.

Abipraost Veem valmistab ette väljapanekut "Eesti vaimulik raamat 1535—1971".

Stockholmi kogudusel enam kui 2000 liiget

Aastal 1642 pühitseti Rootsi kuni holmis uus kirik ja pühakojale oli püstitatud kuninglikust lossist vei asus vahetult kuningliku aiamaa l andeid kogutud Rootsi valduses ol Liivimaa. Tookord ei võinud keegi Jaakobi kirikus peavarju leiab St su kogudus.

Juba veerand sajandit on Stokholmi piirkonna eestlased kogunenud sellesse kirikusse jumalateenistustele, pühitsenud jõuluõhtut ja Vabariigi aastapäeva, vastu võtnud armulauda ja ära saatnud lahkunute pörme. Selles kirikus on ristitud eesti lapsi ja kevadeti õnnistatud eesti leerinoori.

Möödunud aastal restaureeriti Jaakobi kirik ning ta sai tagasi oma algupärase telliskivipunase värvi. Pühakoda, mis kord asus Rootsi kuningate aiamaa kõrval, asub nüüd **nganna Kristiina juuresolekul Stok-antud Jaakobi nimi. Pühakoda oli di eemale, kõrgemale künkale, mis äheduses. Uue kiriku ehitamiseks oli nud aladelt, kaasa arvatud Eesti ja aimata, et kolmsada aastat hiljem okholmi Eesti Evangeeliumi Luteriu-**

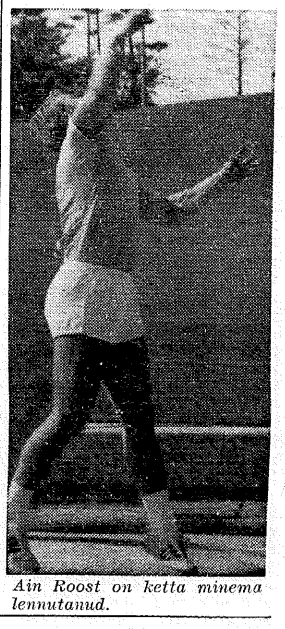
suurlinna elust ja liiklusest pulbitsevas tsentrumis, mitte kaugel lahkumisele määratud Eesti Majast. Võimsad masinad hammustavad puruks ehitusi, et aset anda uutele panga-, kontori- ja äripaleedele ta ümber. Kuid Jaakobi kiriku asias vanade puude all valitseb endiselt pühalik rahu ning kirik seisab nagu kants keset muutuvaid aegu. Kirikaaia puude varjus asub endine kabel, kus nüüd leidub eesti ortodoksikiriku Püha Nikolai koguduse restaureeritud kirik.

Stockholmi Eesti Kogudusel on üle kahetuhande liikme. Nende igapäeva-sed kodud asuvad laiali üle Suur-Stockholmi piirkonna. Isegi paarsada kilomeetrit eemal Grisslehamni kalurite kabelis käib koguduse õepetaja jumalateenistusi pidamas. Eestlaste usuline peakodu on aga Jaa-

Järg. lhk. 7.

Pagulasrekord kettas

Okup. Eestis heitis hiljuti Veljo Kuusemäe ketast 62.10 m, mis on uueks eesti rekordiks ja tänavuses maailma edetabelis seitsmes. Nüüd on siindinud ka pagulasrekord kettaheites — 58,77 m. Selle püstitajaks on Ain Roost ja ta sai sellega toime Utah' ülikooli lahtistel võistlustel USA-s. Samadel võistlustel tõukas Ain Roost kuuli 16.22 m, mis on tema isiklikuks rekordiks. Ain Roost taotleb nimetatud ülikoolis magistrikraadi psühholoogia alal.

Ain Roost on ketta minema lennutanud.

Vaidlus Handelstidningenis:

VÄHEMUSE KEEL AINULT OSA OMAKULTUURIST

GÖTEBOR G(EPL) —Vaidlus keeleminoriteetide ül Göteborgi Handelstidningenis pole veel lõppenud. HT 27. mai numbris on sõna jälle läti skribendil Gunars Irbel. Tema ulatuslik debatt- artikkel kannab pealkirja "Språket är inte alt" (Keel ei ole veel kõik). Gunars Irbe ütleb, et see poleemika, mis järgnes tema sissejuhatusele (HT 17?3), on rööpast välja jooksnud. "Repli'igi-vahetused on tegelikult lähtunud minu naljatoonis väljakutsuvast väljendusest rootsi keele kohta: et üldise minoriteetide soovi — säilitada oma etnilisrahvuslikku kultuuri — alaväärsistamise taustal ei tuleks ka rootsi keelt säilitada, tähendab G. Irbe.

— Gunnar Helander löi kaasa ja soovis rootsi kultuurile endamõrva. Ma olin pisut shokeeritud sellest. Minu seisukohast oleks see kultuurimõrv, kui rootsi keel kõrvaldataks maailma kultuurikaardilt, lisab Irbe, kes mis vaatleb keelt kui tähtsat tegurit identsustunde seisukohalt. — See identsus ulatub sootuks sügavamele mehhaanilise keeleõppimisega võib saavutada. See on midagi, millele ka minoriteedipoliitikud peaksid mõtlema.

— On faktoreid, mis hävitavad selle identsusarengu. Üks nendest on see, et minoriteet lasab ennast kergesti mõjustada majoriteedi alandavast vaatest minoriteedi peale.

Selle tendentsi tekkimise eest on vastutav ainuüksi majoriteet. Tulemuseks on vastuolud, mis ilmnevad reeglipäraselt just seetõttu, et need vastuolud luuakse, kuigi selleks puuduvad alused.

Siin kerkivad üles samavõrdsuse- ja võrdsete tingimuste printsiibid. Neid printsiipe peab revideerima meie juures sügavamalt kui ainult näit. riikliku toetuse jagamisega minoriteetide kooliorganisatsioonidele ja muudele taolistele.

Järg. lhk. 7.

VESKIJÄRVE saab uue sauna

Möödunud sügisel Veskijärve vabaõhupiirkonnas mahapõlenud sauna asemele on hakatud ehitama uut, suuremat ja stabiilsemat. Taevaminemisa pühal jõuti lõpule palkseinte ülesladumisega, nelipühade ajal saadi peaaegu valmis katusega, põranda materjal on kohal ja samtuu uksed ja aknad, mis ootavad ainult ette panemist. Erinevalt eelmisest saunast, mis oli laudseintega ja mis tervenisti koos sisustusega oli toodud Soomest, otsustati seekord palkidest sauna ehitamise kasuks. Viietollise läbimõõduga tahutud palgid telliti Soomest neid Rootsis turustava Glimå AB kaudu, kuna siseehitus koos katuse ja põrandaga tuleb ehitada ise.

Vana mahapõlenud sauna asemele kerkib uss ristpalksaun

Nagu iga ehituse juures, nii ei ole ka Veskijärve sauna puhul probleemidest puudust. Kuigi eestlaste endi kätetööna on kerkinud saunad nii skautide Metsakodu kui ka Koitjärve vabaõhu-piirkondades puuduvad meil siiski õiged saunaehituse spetsialistid keda, niipalju kui on teada, ei leidu kogu Rootsi kuningriigis. On isegi õnn, et Veskijärve saunehituse juures on võimalik kasutada Metsakodu ja Koitjärve saunade ehitusel saadud kogemusi Lembit Klemmeri näol, kes on kaasas olnud mõlemi varemehitatud sauna valmimisel. Tema usutlemisel selgubki millistele probleemidele esialgu veel vastust ei teata ja et seda ei tea ka sauna turustaja. Vastust oskaks kindlasti küll anda sauna seinte tegija — "Huvila Seppälä" omanik Hannes Seppälä, kes aga asub kuskil Oulu lähedal Alajärvil ja sinna on pikk tee.

Niipalju kui juba nüüd võib näha tuleb uus saun eelmisest igati

Järg. lhk. 7.

EPL 9. juunil 1971

Tagasi töö juurde

Aktsiaselts Eesti Maja ei ole tavaline majanduslik ettevõte, vaid samal ajal ka ideeline rahvuslik organisatsioon. Sellest johtub, et eesti avalikkus, Eesti Maja kasutaja, suurima hoolega jälgib kõike, mis toimub Eesti Maja ümber. See huvi kasvas haripunktile siis, kui Stockholmi linnavalitsus otsustas võõrandada Regeringsgatan 24 asuva kinnisvara ja puhtpraktiliselt selgus, et aktsiaseltsi juhatus ei ole rääkinud tühja propagandajuttu, kui ta väitis, et aktsiate sisuline väärtus on tõusnud tugevasti üle nominaalväärtuse: Eesti Maja aktsiad olid muutunud sellest ideelisest toetusest, millisena seda alguses võeti, reaalseteks väärtpaberiteks. Ümarguselt 800.000 krooni eest ostetud varandus tõi müümisel sisse 2.300.000.

Kuid Eesti Maja jäi sellegipoolest ideeliseks ettevõtteks. Küsimuses ei olnud mitte raha saamine, vaid esijoones uue maja leidmine nende ülesannete jätkamiseks, mis majal on eesti ühiskonnas. Loomulikult reageeris meie avalikkus aplauriga teadetele, et uus Eesti Maja on leitud ja ostetud. Sellesse rõõmu ilmus aga segavaid momente, kui Aftonbladet paljastas, et eelmine omanik, s.o. maja müüja, ise ostis kinnisvara kuupaar varem umbes pool miljoni odavamalt. Müüja, nagu nüüd peakoosolekul selgus, oli oma kaarte osavalt välja mänginud ja sundinud ostjat, kes kartis objekti käest ära libisemist, ostulepingu sõlmimisele liiga kiirelt, ainult paari päeva jooksul, kus mõistagi hädavajalik andmete kogumine eelmise kinna, linnavalitsuse seisukoha jne. osas jäi puudulikuks. Kõige sellega levines palju kuuldusi, süüdistusi ja isegi kõmujutte. Juhatuses oli ilmne lõhe kõige selle taustal, mis nüüd ilmnes ka peakoosolekul, kus pika arutluse kestel seisukohad avaldati, faktid esitati ja selgitati, mis on kuuldus, mis tõde. Nagu seda kohapeal alla kriipsutati, oli eesmärgiks puhastada õhku ja mitte küsimusse seada juhatuse teeneid ja head tahet, mis ilmnes ka selles, et aktsiaseltsi juhatuse vastutusest vabastamise ettepaneku tegijaks oli kritiseeriva poole esindaja. Asjaajaja direktor Görman rõhutas juhatuse aasta kestnud püüdlusi sobiva objekti leidmiseks, mis ei osutunud põrmugi kergeks. Kui siis kättesaadava hinnaga kerkis Vallingatani objekt, siis näis see olevat lahenduseks, kuna kaks korrust olid tühjad — kõige suurem raskus on olnud leida hoonet, mis oleks tühi ja võimaldaks eesti organisatsioonide kogunemise. Juhatus ei vaadanud selles püüdluses kitsast rentaabluse vaatevinklist, nii nagu see toimus esimese Eesti Maja puhul, kus rentaabluse ja isegi amortiseerimise väljavaated olid nii viletsad, et osa juhatuse liikmeid lehkusid ja loobusid vastutuse kandmisest. Ometi aitas ostjate usk, et eestlased suudavad oma asjaga toime tulla. Kui nüüd uus ost toimus sootuks uues olukorras ja juba olemasoleva kapitaliga, siis ei saa muidugi mööda minna muutunud olukorrast. Kui Eesti Maja suudetakse muuta rentaabliks, siis tähendab see arusaadavalt kergendust eesti organisatsioonidele, klubile jne., kes nii võivad saada üüri kergendust.

Uus Eesti Maja ei ole, nagu seda üteldi ka peakoosolekul mitte halb objekt. Peaküsimus seisneb selles, et saavutatakse olukord, kus veel rohkem eesti organitsatsioone saaks majasse koguneda kui see on kõne all ja muretsetakse vastavad aktseptid linnavõimudelt, mis siiski ei tohiks olla võimatu, vaatamata, et ka esimese majakorruse ehitusloa saabumine on veninud. Olukord, mis tekitab muret vana Eesti Maja tegevuse ületoomisel uude. Kas jõutakse valmis? Omavalitsuse streik oli siin peapõhjuseks. Ei saa mööda minna ka nendest kaebustest, mida vanad üürnikud uue omaniku vastu on esitanud linnavalitsusele sihiga takistada eesti seltskondliku tegevuse tulekut uude Eesti Majja.

Peakoosolek moodustas uue Eesti Maja juhatuse, mis märgitseb seniesest märksa nooremat keskmist vanust ja vähemalt eemalt vaadates näib olevat vajalikult koostöömeelne ning sisaldades tehnilisi ja majanduslikke erialainimesi. Selle juhatuse ülesandeks on loomulikult vaadata üle situatsioon ja eelarvamusteta asuda ülesande jatkamisele kindlustada eesti rahvusgrupile võimalikult kiirelt võimalused uue Eesti Maja kasutusele võtmiseks ning kinnisvaraga ühenduses olevate murelike probleemide lahendamiseks. On ka selge, et lähemas perspektiivis on vajalik majas elavate üürnike arvu vähendamine (mis nõuab kapitali), et koondada eestlasi veelgi ja saavutada vajalikku majarahu. Ei ole kahtlust, et sellega hea tahtmise juures toime tullakse.

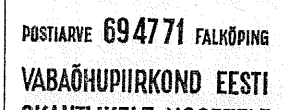
KLA

Ettevõtjate ühingule uus juhatus

Eesti Ettevõtjate Ühing Rootsis pidas oma korralise peakoosoleku 26. mail Eesti Maja ruumides.

Koosolekul arutati ettevõtjate matrikli väljaandmise eeltöid, kavandati ühingu juurde naissektsiooni loomist, klubiõhtute korraldamist jne. Võeti vastu aruanded ja kinnitati eelarve. Kavas on jatkata vastastikuseid ettevõtete külastusi (järgmisena minnakse D. Mathieseni mahalatöötusse Lidingöl), ühisreisi 1972 aasta Eesti Päevadele Torontos.

Avaldati tänu juhatusele ja esimehele pideva ja aktiivse töö eest. Järgnenud valimistel astus vana juhatus tagasi ühenduses juhatusliikmete arvu muutmisega 9-lt 7-le.

Uude juhatusse valiti häälte järjekorras Juho Jäätma, Erast Oiling, Herbert Iir, Aleksander Surkevits, Rein Uustal, Vold. Krüppelman ja Oskar Piilman. Juhatu sjagab ametid oma esimesel koosolekul.

VÄLISKOMMENTAAR

MOSKVA-KAIRO TELG

Tavaliselt on kujunenud kombeks, et kui N. Liidu kõrgema juhtkonna delegatsioon mõnda välismaad külastab, siis nimetatakse seda ennakult ametlikuks vööruskäiguks riiklikul tasemel. Sageli käib sellega kaasas mitmesuguste kommünikeede avaldamine, milledes kõneldakse külaskäigu suurest tähtsusest sõpruse süvendamisel N. Liidu ja antud välismaa vahel. Hoopis teisiti oli lugu, kui Ülemnõukogu presiidiumi esimees Podgornõi, välisminister Gromõko ja kaitseministri asetäitja Pavlovski nädalat enne suvistepühi külastasid Egiptust. Moskvas avaldatud eelteates üteldi lühidalt, et tegemist olevat eraviisilise külaskäiguga Kairosse. Vastavalt rohkem ilmus aga samal ajal vene massmeediumides propagandalisi teateid kohtumõistmiste üle sedakorda Riias, kus süüalusteks olid taas juudid.

Paljud välisvaatlejad järeldasid sellest, et kui vene kõrgematest isikutest koosneva delegatsiooni sõitu Egiptusesse kohe suure kella külge ei seotud, siis peaks ka külaskäigu eesmärk olema piiratud: taheti kohapeal jõuda selgusele, mis Kairos on sündinud sest saadik kui USA välisminister Rogers mai algul seal käis. Oli ju kõigile teada, et vahepeal on president Sadat välja puhastanud terve rea tsivilseid ja sõjaväelisi ametnikke, kes kuulusid nõukogudemeelsete hulka. Samuti oli kuuldud, et Sadat süüdistas väljapuhastatuid kavatsuses haarata võimu vägivaldse riigipöördega. Kõike seda silmas pidades oli raske uskuda, et Moskva omalt poolt sel puhul sõrmegi ei liiguta.

See on N. Liit, kes on kandnud hoolt Egiptuse tuesti relvastamise eest pärast rasket lüüasaamist 1967 kuuepäevases juunisõjas. Moodsad sõjalised seadmed piki Suessi kanalit on nõukogude päritoluga, kümned tuhanded vene instruktorid ja tehnikud on tööl Egiptuses. Sinna on hakanud tulema ka Mig-23 võitluslennukeid, mis arvatakse olevat vääristeks vastasteks nii prantsuse kuulsatele Mirage- kui ameerika moodsatele Phantom-lennukitele. Väärib pealegi märkimist, et kui N. Liit paar kuud tagasi hakkas Mig-23 lennukeid Egiptusesse saatma, et tehtud sellest mingit saladust. Lasti teadetel päris ametlikult läbi tilkuda, kuigi tegemist oli lennukitega, mida tänaseni pole usaldatud ande ühelegi vene sulasriigile Ida-Euroopas. Rahvusvaheliselt nähtuna on järelikult N. Liit see, kes ajab Egiptuse asju ja väsimatult õhutab vaenu Iisraeli vastu.

Seda kinnitas muide ka Nõukogude kõrge delegatsiooni külaskäik Kairosse, mis lõppes N. Liidu ja Egiptuse "sõpruslepingu" allakirjutamisega. Vene delegatsioonijuht Podgornõi seletas, et selle dokumendiga juhatatakse sisse uus faas mõlema maa sõbralikus suhtlemises. Lepingu kohaselt saab Egiptus igasugust abi N. Liidult viieteistkümne aasta jooksul. Siia kuulub ka sõjaväelise personaali väljaõpetamine, et kindlustada N. Liidult saadud sõjalise varustuse käsitsemist. Podgornõi sõnade järgi tähendavat sõpruslepingu sõlmimine Egiptusega "vastulööki imperialistide plaanidele killustada nõukogude ja egiptuse suhteid". Ta seletas edasi, et kuna imperialistid USA-s ja teistes maades ei saavat Iisraeli agressiooni otseselt läbi viia, siis üritavat nad seda nüüd intriigide sepitsemisega. Nad esinevat nüüd rahusobitajatena araabia-iisraeli kriisis, ilma et keegi oleks neilt seda palunud.

Nõnda on siis lugu N. Liidu vastusega sellele, et president Sadat puhastas välja hulga nõukogudemeelseid kaastöölisi ja vahetas viisakusavaldusi ameerika välisministri Rogersiga. Vastus võib tunduda kummalisena, kuid nõukogude diplomaatia ei pühitse abinõusid oma eesmärgi saavutamisel. Mõnedel andmetel leidub N. Liidu ja Egiptuse värskes sõpruslepingus paragraaf, mille järgi Egiptus tõotab mitte sõlmida mõne teise maaga lepingut, mis oleks sihitud N. Liidu vastu. On olemas ka nn. konsultatsiooni-paragraaf, mille kohaselt Egiptus ei või alustada sõda Iisraeliga küsimata Moskva nõusolekut. Teisest küljest aga peab N. Liit andma Egiptusele abi, kui Iisrael peaks kallale tungima. Nõnda on praktiliselt Moskva-Kairo telg toime tulnud, vähendades veelgi väljavaateid Lähis-Ida konflikti rahulikuks lahendamiseks.

A. K.

Iseseisvas Eestis 50 vähemusrahvust

Et tänapäeva Eesti rahvastik koosneb paljudest neist rahvustest, mida Eesti Vabariigi ajal Eestis üldse ei esinenud, see on üldiselt teada, kuna vene okupatsiooniaegadel on Eestisse valgunud "suurelt ning laialt Venemaalt" peale venelaste, ukrainlaste jt. ka terve rida väikesi rahvaid. Möödunud aastal toimunud rahvaloenduse andmed Nõuk. Liidu elanikkonna rahvuste kohta pole läänemaailmas kättesaadavad, mispärast puuduvad ka andmed Eestis elavatest rahvustest. Neist andmeist on avaldatud ainult osa, s.t. andmed suuremate rahvusgruppide kohta. Kuna neid andmeid on meie ajakirjanduses läinud aastal mitmel korral üksikasjalikumalt vaadeldud, pole siinkohal tarvidust seda enne korrata, küll peaks aga omajagu huvi pakkuma küsimus: milliseid rahvusi elas Eestis 35 aastat tagasi, s.t. viimase eestiaegse rahvaloenduse ajal.

Vastuse eelpoolsele küsimusele saame 1935.a. ilmunud rahvaloenduse materjalidest, mis Riigi Statistika Keskbüroo väljaandel avaldati kahes köites.

Eesti rahvusest elanikke või teiste sõnadega maa peremees-rahvast loeteti sel ajal 922.520 hinge, neist oli 464.789 meest ja 526.731 naist. Teistest rahvustest kuulus tol ajal Eesti elanikkonda suuremal määral: venelasi — 92.656 (44.572 meest ja 48.084 naist), sakslasi 16.346 (6 534 meest ja 9 812 naist), rootslasi — 7 641, lätlasi — 5 435, juute — 4 434, poolakaid — 1 608, soomlasi — 1 088, ingerlasi — 841, mustlasi — 766 (meeste ülekaaluga — 419, kuna mustlasi-naisi oli 347). Edasi selgus rahvaloendusel 35 aastat tagasi, et Eestis elas veel leedulasi — 253, taanlasi — 228, tatarlasi — 166, inglasi — 158, prantslasi 102 jne. Kõik teised rahvused olid esindatud vähem kui 100-pealise hingega.

Millised olid siis need väikesed vähemusrahvused Eestis 35 aastat tagasi? Üldiselt ei olnud meil teadagi, et vähemusrahvsutesse alla 100 inimese kuulusid helveetslased, tshehhid, hollandlased, kreeklased, ungarlased ja isegi karaiimid 26 hingega, kes elunesid Tallinnas. Samuti leidus Eesti vähemusrahvuste ridades valloone, ossetiine, abhaaslasi ja moldaavlasi. Soome-ugrilaste peresse kuuluvatest rahvustest elas Eestis liivlasi 13, karjalasi 7, mordvalasi 3 ja vadjalasi samuti 3.

Rahvaloendusel märgiti eestlaste seas eraldi ka setusid ja nende arv oli kogusummas 14.961, neist mehi 7377 ja naisi 7 584.

Suuremal enamikul Eesti tolleaegsest elanikkonnast oli kodukeeleks eesti keel — ainult 4 574 inimesel ei olnud igapäevaseks keeleks eesti keel.

Vanäduse järele oli Eestis 35 aastat tagasi kõige rohke m21-27-aastaseid inimesi, kuna üle 80 aasta vanu oli 2 466 ja üle 90 aasta vanu 256. Kõige vanemaks inimesecks oli sel ajal üks Tartu maakondas elunev naine — 106-aastane, kuna saja-aastaseid oli üle riigi kolm. Kõige rohkem vanu inimesi, 96- ja 97-aastaseid elas Tallinnas — tervelt 36 inimest. Teistes linnades oli vanuse "rekord" Tartus, Võrus, Petseris ja Rakveres. Ainult väikeses Tapa linnas ei elanud ühtki inimest, kelle eluaastad ulatunuks üle 90. Kõige vanem Tapa elanik oli siis 88-aastane.

SIIT ja SEALT

● **13-aastane Tiina Kirss võitis esikoha Lääne New Yorgi osariigi koolide üigekirjutusvõistlustel. Finaal toimus Buffalos, kus tal tuli võistleda 19 noore vastu, kes olid osariigi teiste maakondade parimad. Tiina ja ta ema on Buffalo ajalehe poolt kutsutud nädalaajalisele reisile pealinna Washingtoni. Märkida võib, et Tiina on kindel ka eesti keeles.**

● **Abiellujatena on Norrköpingis maha kuulutatud Ulf Bjernekull ja Margit Rudi.**

Smålandi Suvepäev 12. juunil

Smålandi Suvepäev toimub laupäeval, 12. juunil algusega kell 15.00 (tund aega varem kui eelteates mainitud) Odensbergi sporditares Jönköpingis.

Linna poolt tulles sõita Asenvägenit pidi (vana Göteborgi tee) teelaiendamise töökohast mööda ja pöörata vasakule, kus seisab tänavanimi Vattenledningsvägen, samuti silt "Odensbergs Sportstuga".

Peoplatsini on säält piki kitsamat metsavahelist teed 1,3 km.

Kava: Kell 15 Suvepäeva avamine. Vaimulik osa. Kõne. Kohvivaheaeg. Loterii. Alates umbes kl 18 kirev kava vaheldumisi koorilaulude ja ja muude muusikaliste vahepaladega. Jalakeerutus.

Korraldajad ütlevad kõikidele kaasmaalastele lähedalt ja kaugelt teretulemast!

EESTI PÄEVALEHT
Estiska Dagbladet
Peatoimetaja Juhan Kokla
Vastutav väljaandja (ansv. utg.) Arvi Moor
Toimetus ja talitus: EESTI MAJAS Stockholmis: Wallingatan 32, 1 tr. Postiaadress: Box 667 101 29 Stockholm 1 Telefon 21 84 46
Toimetaja Eskilstunas Jüri Aus Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120, 631 02 Eskilstuna, tel. 016/14 77 72
Tellimispostgiro nr. 28650
Kuulutusarvete postgiro 60 59 00 —0, Eesti Päevaleht Förlags AB, Stockholm
Tellimishinnad:
Aasta ..... kr. 129:-
Termin (4 kuud) ..... kr. 45:-
Kuu ..... kr. 12:-
Väljaandja EESTI PÄEVALEHT FÖRLAGS AB
Trükkija: Eskilstuna-Kurirens Tryckeri AB Eskilstuna 1971

Eesti Õpetajate Keskühingu nõukogu ja juhatus 1970./71. a. Pildil vasakult: Kristjan Meikop, Elsa Raukas (abilaekur), Senta Ots, Hilda Gustavson, Herman Rajamaa (esimees), Paul Laan (sekretär), Udo Juuno (abiesimees), Hilda Marand (abisekretär), Leida Laan (juhatuse liige), Leini Mälk, Johan Ungerson (abiesimees), Henno Kirikmäe (laekur. Pildil puuduvad Eugen Kiiman, Aino Käsper, William Muld (juhatuse liige), Meemo Mäelo. (Foto M. Lepper)

Veel rohkem eesti koole Õpetajate keskühing 20-a.

11. juunil täitub 20 aastat Eesti Õpetajate Keskühingu asutamisest. See oli algusest peale mõeldud katusorganisatsiooniks mitte ainult Rootsis siis juba enne seda organiseeritud kolmele eesti õpetajate organisatsioonile — Eesti Algkooliõpetajate Ühingule, Eesti Gümnaasiumiõpetajate Ühingule ja Eesti Kutsekooliõpetajate Ühingule —, vaid ka mujal Euroopas ja teistel mandritel organiseeritud ja organiseeritavaile eesti õpetajate koondistele. Meie rahva massiline siirdumine Euroopast ülemeremaadesse ei olnud siis siline siirdumine Euroopast ülemeremaadesse ei olnud siis veel lõpule jõudnud, aga vajadus eesti õpetajate organiseerimiseks oli juba akuutseks muutunud.

Õpetajate organiseerimisviis ja vorm on olnud mitmelaadiline, vastavalt kohaliku maa oludele ja võimalustele (ühing, koondis, sektsioonina kohaliku maa keskorganisatsiooni juures või täielikult kohaliku maa keskorganisatsiooni raamides, nagu Austraalias). Selline paindlik organiseerimisvorm on osutunud sobivaks ja otstarbekohaseks. Eesti Õpetajate Keskühingusse on peale eesti õpetajate Rootsis koondunud meie õpetajad Saksamaal, Inglismaal, Kanadas, USA-s ja Austraalias.

Aastate veeredes on selgunud, et Rootsis senise 3 õpetajate ühingu säilitamine ei ole enam otstarbekohane, ka nimetus 'algkooliõpetajate ühing' ei ole enam ajakohane. Oleme oodanud vastava koolireformi lõpuni kujunemist ja nüüd seisame kahe alternatiivi ees kas 2 eesti õpetajate ühingut (põhikooliõpetajate ühing ja gümnaasiumiõpetajate ühing) või üksainus eesti õpetajate ühing? Lähema aasta jooksul tuleb see küsimus lõplikult lahendada.

Meie rahvuslik isetegevus on seni suunatud eeskätt kolmele alale: rahvuspoliitiline, rahvuskultuuriline ja rahvuspedagoogiline. Viimane ala on jäänud peamiselt meie õpetajaskonna õlgadele. Meie õpetajaskonna koosseis on mitmepalgeline: Eestis õpetajakutse omandanud, kohaliku maa õpetajakutsega ja kutseta õpetajad, peamiselt need, kes on rakendatud täienduskoolide töösse. Eesti Õpetajate Keskühing on seadnud oma ülesandeks kõigi nim. õpetajate koondamise meie õpetajate organisatsioonide riidadesse. Peame arvestama tõsiasja, et Eestis õpetajakutse omandanute arv väheneb küll aasta-aastalt, aga lähema aastakümne jooksul see moodustab siiski veel suure jõureservi, mille peame viimse võimaluseni ära kasutama. Meie rahvuspedagoogiline tegevus ei toimu ainuüksi kooliklassis, vaid ka väljaspool koolikl
asse (koolitoimkondades, selgitustöös lastevanematega, koduõpetus j.m.). Pedagoogilise valmistuse saanud inimesed, kuigi nad oma igapäevast leiba teenivad muudel aladel, on meie rahvuspedagoogilisel tegevusväljal kuldaväärt jõud, mida me ei tohi kasutamata jätta.

Meie rahvuspedagoogiline tööväli ootab ka eesti pedagooge, kes on vöörsil oma kutselise ette valmistuse saanud ja töötavad nüüd kohaliku maa koolides. See on järjest kasvav uus õpetajapõlv, kellel tuleb meie rahvuspedagoogiline töökoorem järk-järgult oma õlgadele võtta.

Kolmas kategooria on õppejõude, kelledel pole küll õpetajakutset, kuid kes suurest idealismist aetuna on nõustunud töötama eesti koolides. Olevate andmete järele näib, et see kategooria on eesti koolides töötavaist õpetajaist suurim. Idealismist ja õpetajakutseks sobivaist iseloomujoontest üksi ei jätku — on veel tarvis õpetajakutseks vajalikke teadmisi ja oskusi. Selleks on vaja vastavaid täienduskursusi ja metoodilist kirjavara.

Täienduskursuste alal on olukord Rootsis kõige paremal järjel. Osalt suurte kauguste, osalt muude takistuste tõttu ei ole mitmel maal mingisuguseid täienduskursusi korraldatud. Metoodilise kirjavara alal esinevat puudust on ka Rootsis püütud täita E. Komitee Koolitoimkonna poolt väljaantud koguteostega "Täienduskoolide tööpõllult" I-IV ja Eesti Õpetajate Keskühingu häälekandja "Bülletään" abil. Senini on "Bülletääni" ilmunud 20 numbrit ja aastate jooksul see on kujunenud meie pedagoogiliseks aastaraamatuks. Meie oludele ja võimalustele vastavalt küll väga tagasihoidliku mahuga, kuid aastate jooksul on selle veergudel ilmunud rohkesti kirjutisi, mis käsitlevad eeskätt meie täienduskoolide õppemetoodilisi küsimusi. Üldpedagoogiliste ja — metoodiliste küsimuste kohta on vastavat kirjandust küllaldaselt iga kohaliku maa keeles.

Oma kasinale mahule vaatamata on meie "Bülletään" kujunenud ka oodatud sidemepidajaks eesti koolide ja õpetajate vahel üle maailma. Ühe näitena olgu mainitud viimases (20.) numbris avaldatud ülevaadet Adelaide'i täienduskooli tegevusest (ühes pildiga) kaugel Austraalias. See ülevaade ja pilt on kui nende tervitus kõigile eesti koolidele üle maailma. "Bülletääni" 18. numbris (1969) ilmus Eesti Õpetajate Keskühingu suursaavutus — kokkuvõte ankeedist eesti täienduskoolide kohta ülemeremaades. Nim. ankeet andis hea ülevaate eesti koolide olukorrast ülemeremaadel ja see äratas meie ajakirjanduses suurt tähelepanu kõigil mandritel.

Eesti Õpetajate Keskühingu teiseks suureks tegevusalaks on olnud algusest peale ühendusepidamine rahvusvaheliste õpetajate keskorganisatsioonidega.

Juba asutamisaastal (1951) võeti Eesti Õpetajate Keskühing täisõigusliikuks liikmeks JFTA-sse, kuhu on koondunud peamiselt algkooliõpetajad, viimasel ajal ka väljaspool Euroopat, ja selle kaudu täisõigusliku liikmena Õpetajate Maailmaliitu (WCOTP). Eesti Gümnaasiumiõpetajate Ühing kuulub veel eraldi gümnaasiumiõpetajate rahvusvahelisse liitu (FIPESO) ja selle kaudu omakorda ka Õpetajate Maailma Liitu (WCOTP). Meie esindajad on peaaegu kõigist õpetajate rahvusvahelistest kongressidest osa võtnud ja seal oma ettekannetega ja sõnavõttudega meie nime ja olukorda tutvustanud ja sellel rahvusvahelisel foorumil kõigile tuttava ja lugupeetud nime saavutanud Pagulasrahvastest on eesti ainus, kelle organiseeritud õpetajaskond kuulub täisõigusliku liikmena õpetajaskonna rahvusvahelisele foorumile. Kahjuks ei ole ka lätlased ega leedulased seal esindatud. Balti õpetajaskondade koostöö sellel foorumil oleks kindlasti häid tulemusi andev.

Eesti õpetajaskonna tegevust rahvuspedagoogilisel tööväljal tuleb eelolevail aastail veel rohkem süvendada ja laiendada.

Meid on vähe, eriti vähe on meil lapsi. Aga seda vähestki tuleb oma rahvusele päästa. Kõik nurgad ja kolkad maailmas, kus leidub eestlasi, tuleb n.ö. läbi kammida ja laste olemasolu ja arv selgitada.

Ja kui leidub kas või 4—5 eesti last, seal eesti kool käima panna! Väga julgustavaks asjaoluks on näit. Kanadas ja USA-s laste eesti täienduskoolides käimine väga suurte kauguste tagant, ka suurtes miljonilinnades, näit. New Yorgis, kus käib õpilasi 70 miili kauguselt. Kuidas on olukord eesti täienduskooli alal Inglise pealinnas Londonis?

Eesti koolide tegevusvälja tuleb ka laiendada ja normaalselt oma tegevusorbiiti tõmmata kõik eesti noored kohaliku maa gümnaasiumi või sellele vastava kooli lõpetamiseni.

Headeks teetähisteks on siin Toronto täienduskeskkool, Baltimore'i Eesti Kool, kus õpitakse 18. eluaastani ja Sydney täienduskeskkool, kus õpitakse koguni 19. eluaastani. Rõõmustavaid püüdlusi eesti koolide tegevusse laiendamiseks esineb mitmel pool mujalgi, aga selle teostamisele tuleb kõikjal asuda. Senine olukord, kus meie noored lahkuvad eesti koolidest 12—13 aastaselt ja sellega täielikult eesti rahvusliku kasvatuse ja õpetuse orbiidist, on väga puudulik ja meie laste eesti rahvuslik kasvatus jääb poolikuks. Seda näitab tegelik elu.

Need read on täiendatud kokkuvõte ettekandest, mille allakirjutanu pidas Eesti Õpetajate Keskühingu juubeli koosviibimisel Stokholmi Eesti Majas 23. mail k. a. Seda ettekannet täiendas õp. W. Muld lühiülevaatega meie rahvusvahelistest kontaktidest. Muusikaliste ettekannete osas esitas eesti noor muusik Ahto Jondorff klarnetil eesti ja saksa viise.

Juubeli koosviibimisele oli saabunud Soome õp. Sauli Perälä, kelle südamlik tervitus võeti vastu tormilise kiiduavaldusega.

Suuliselt tervitasid veel E. Komitee Kooli- ja Noortetoimkonna poolt H. Mark ja Rootsi eesti õp. ühingute esindajate tervitustele lisaks veel esimehele suur kimp lilli tänutäheks Keskühingu 20-aastase vaevarikka juhtimise eest. 20 aastat Keskühingu juhatusse on veel kuulunud praegune abiesimees Udo Juuno.

Kirja ja telegrafi teel oli saabunud tervitusi Soomest, Saksamaalt, Inglismaalt, USA-st (2 tervitust) ja Austraaliast. Need loeti koosviibimisel ette.

Kõige kaugemalt saabunud tervitus Austraalia Eesti Seltside Liidult kõlas järgmiselt:

"Austraalia eestlased õnnitlevad Eesti Õpetajate Keskühingut 20. aastapäeva puhul. Elagu kaua rahvuslikult meelestatud eesti õpetaja eestluse kandjana kogu maailmas. Olgu viljakas nendevaheline koostöö eesti noorte rahvuslikul tööväljal nüüd ja tulevikus.

H. Rajamaa

Kuidas "kapitalism" N. Liitu on üles ehitanud enne ja nüüd

Kui Lenin haaras võimu, ta deklareeris, et kommunistid muutvat Venemaa poole sajandi jooksul maapealseks paradiisiks. Nüüd, pärast poole sajandi möödumist, asendab seda paradiisi süvenev kriis, mis haarab nii majanduse kui ka ideoloogia. Kriisi ideoloogias iseloomustab nn. teaduslik sotsialism, mis eksisteerib tõeliselt ainult kommunistide fantaasias, sest sotsialismi idee surmati koos rahva tahte ja mõtlemise orjastamisega. Ka ei ole marksism-leninism idee, vaid dogma, mis kammitsaks rahva loovale vaimule.

Paradoksina esineb see fakt, et kõik, mis kommunistid 50 aasta jooksul saavutasid, selle võimaldas kapitalistlike riikide abi. Paradoksina tundub just see, et abistamine toimus samal ajal, kui propagandas kõneldi võitlusest kommunismi vastu. Näiteks ehitasid ameeriklased juba 1920-ndail aastail Nõukogude Liidule Dnepri jõujaama, millest siis kõneldi üle kümne aasta nõukogude ajakirjanduses ja kirjanduses kui "suurest sotsialismi ja kommunismi võidust."

Üldse kõik suured Nõukogude Liidu projektid teostati USA, Saksa ja Inglise masinate ning seadmete abil. Ka esimesed nõukogude taksod pärinevad välismaalt. Nii toimus see kuni II Maailmasõjani, milles Nõukogude Liidule kindlustas kõik tema vallutused USA abi. Selle väärtus tõuseb üle 11 miljardi dollari, kuid ei leia märkimist mitte üheski Nõukogude Liidu väljaandes.

Kaasajal lonkab nõukogude majandus taas igast jalast. See on nii nähtav, et enam ei kõnelda USA ületamisest, vaid veel ainult probleemist, kuidas takistada mahajäämist. Enne-kõike on see mahajäämine nähtav tootmise automatiseerimises, elektroonikas, keemiatööstuses, tööstusmasinate tootmises ja autotööstuses. Et läänele järele jõuda, vajab Nõukogude Liit jälle kapitalistlike riikide abi.

Näiteks ehitab Itaalia (Fiat) Volga äärde autovabrikut. Inglismaa müüs (150 miljoni dollari väärtuses) keemiatööstuse seadmeid. Lääne-Saksamaa müüb suuri terastorusid, sest Nõukogude Liidu tööstus ei ole võimeline tootma neid terastorusid, millede läbimõõt on üks meeter.

Ka metsatööstuses, kus orjadena töötavad poliitilised vangid, kasutab Nõukogude Liit kapitalistlike riikide abi. Näiteks müüs Jaapan Nõukogude Liidule 150 miljoni dollari väärtuses puude langetamise ja transpordi vahendeid ning 90 miljoni dollari väärtuses parvede ehitamise seadmeid. Praegu ulatuvad Nõukogude Liidu ostuvõlad (kapitalistlikele riikidele tasumata summad) üle 1,2 miljardi dollari.

Viimase kümne (1960—1970) aasta jooksul ostis Nõukogude Liit kapitalistlikest riikidest masinaid ja tööstuse seadmeid 6,5 miljardi dollari väärtuses. Nendest masinatest, mis tootis Nõukogude Liit ise, on 0,5 miljonit juba üle 20 aasta vanad. Kuid kasutusel on ka veel 50 aastat vanad treipingid.

Pole siis ime, et vene kaupade kvaliteet on madal. Nõukogude majandusteadlane Paschko tunnistas avalikult, et Nõukogude Liidu sõiduautode mootorid on kolm korda nii rasked kui USA omad, ja veoautode omad isegi neli korda.

Nõukogude Liidu statistika näitab, et kõigi töötajate keskmine sissetulek kuus on 122 rubla. Oma ostujõult see summa vastab umbes 25 dollarile. Järgmise viisaastaku lõpuks pidavat see summa tõusma 20 — 22 prots. võrra (146—149 rublale kuus). Seega teenib ka siis Nõukogude Liidu töö-line kümme korda vähem kui USA tööline nüüd.

Kui tahetakse olukorda muuta, vajatakse jälle kapitalistlike riikide abi, kust tuleb osta isegi see nöör, mida kavatsetakse kasutada (vastavalt ideoloogilisele plaanile) kapitalistide poomiseks.

EIM

Egiptuses ei tohi lennata

KAIRO — Egiptuse valitsus pani maksma korralduse, mille kohaselt välisturistidel on nüüdsest peale keelatud reisimine lennukiga ühest Egiptuse keskusest teise.

Välismaalased kasutasid lennukit tavaliselt reisiks Kairost püramiidide piirkonda Niiluse ääres .Nüüd saab sinna reisida vaid rongidega, mis on aga tavaliselt viimse kohani täidetud.

Põhjus on muidugi strateegiline. Ühureisijad võivad näha ja pildistada maale kerkinud venelaste ehitatud sõjalisi baase.

● **Stockholmis kuulutati abiellujatena maha Krister Duvmar ja Tiina Nõlvand.**

KESK-ROOTSI SUVEPÄEV

toimub laupäeval, 12. juunil algusega kell 12 päeval Lövuddenis, KFUM-i pargis, Mälari kaldal, 4 km Västerås linnast.

KAVAS: Avasõna J. Õunapilt, vaimulik talitus praost R. Koolmeistrilt, suvepäeva kõne Leo Karupäält, lauluettekanded Stockholmi Eesti Naiskoorilt, rahvatantsud "Kassari" rahvatantsurühmalt, kõievedu, märgilaskmine ja võrkpallimängud.

Õhtul, algusega kell 19 toimub pidu samas noorteklubi ruumides mitmesuguste ettekannetega ja tantsuga.

Lõunasöögiks ja ööbimiseks head võimalused.

Vihmase ilma puhul peetakse suvepäev Noorteklubi ruumides samas kohas.

KORRALDAV TOIMKOND

HRUSHTSHOV, HIINLASED JA SÕJA ARENG VIETNAMIS

Shveitsi ajakirjas "ZeitBild" nr. 10 — 19. maist toob ajakirja peatoimetaja Peter Sager huvitava näite kommunistide taktikast võitluses kapitalistliku maailma vastu. Allpool artikli kokkuvõetud sisu "0"Chruschtschew über Vietnam"), mis põhjeneb hiljuti avaldatud ja palju kõmu tekitanud endise Kremli peremehe mälestustele. Kõnesolevas küsimuses ei ole tähtis, kuivõrd ehtsad on tähendatud memuaarid, vaid nii enamlaste kui asiaatide mõtlemisviis käitumises lääne maailmaga.

Küsimusel olid läbirääkimised vaherahu sõlmimiseks Prantsusmaa ja Vietnamlaste vahel 1954. a., mis, nagu teada, lõppesid Genfi lepinguga, millest muide kommunistid ei mõtelnudki kinni pidada, kuni saabus neile kasulik silmapilk, mille tagajärjeks on praegu Indohiinas käimasolev sõda.

Hrushtshov jutustab (lühendatud): "Olukord oli raske. Vastupanuliikumine Vietnamis oli kokkuvarisemisel. Partisanid arvestasid vaherahulepinguga, mille põhjal nad oleksid võinud jääda nende poolt võidetud maa-aladel. Hanoi ja paljud teised kindlustatud kohad olid kindlalt prantslaste käes. Kremlis peetud istangutel küsimuse lahendamiseks ütles mulle Tshu En-lai (Hiina välisminister), et seisukord Vietnamis on lootusetu ja et elanikkond ei suuda kua prantslastele vastu panna.

Seepärast olevat otsustatud Vietnami sõjaväigi Hiina piirini tagasi tõmmata. Olevat avaldatud arvamust, et Hiina peaks Vietnamile appi ruttama. Hiina välisminister lisas juurde, et see olevat võimatu, kuna hiinlased olevat Korea sõjas juba liig palju inimesi ohverdanud ja ei saa uuesti sõdima hakata.

Mina", tähendab Hrushtshov edasi," avaldasin omaltpoolt soovi, et Vietnam edasi vastu paneks. Tema sõdurid on vaprad, ja prantslased on palju verd sõjas kaotanud. Pole ühtki põhjust olemas, miks Teie ei või Ho Tshi Minhile ütelda, et Te talle appi tulete. Mispärast Teie ei valeta talle natuke? Las vietnamlased ometi uskuda, et Teie neid abistate, kui häda on käes. See annaks vastupanuliikumisele uut jõudu. Tshu En-lai oli sellega päri ja kavatses Ho Tshi Minhile (Vietnami juhile) mitte ütelda, et hiinlased Vietnami maalal ei kavatse sõdida prantslaste vastu.

Ja siis sündis ime. Samal päeval, kui sõdivate poolte delegatsioonid jõudsid Genfi, saavutasid partistisanid suure võidu prantslaste üle ja vallutasid Dien Bien Fiu kindluse.

Kirjanik Jakob Tammele, kelle üks osa noorusest möödus Rõngu kihelkonnas Teedla mõisas (vanemad olid seal kandikoha pidajad), asetati sinna nüüd Teedla sovhoosi töötajate poolt mälestuskivi. Tegemist on vastava pealkirjaga varustatud kaljurahnuga looduses.

KOITJÄRVE NOORTELE Scouthõlven TALLINNas Fastighets stiftelse GÖTEBORG POSTGIRO 528427

Konverentsi esimesel istangul tegi prantsuse peaminister Mendès-France ettepaneku, tõmmata prantsuse jõud tagasi 17 laiuskraadi taha. Tunnustan avalikult, et meie hingasime kergemalt üllatusest ja rõõmust, kui sellest teada saime. Seda mei ei ei oodanud. 17 laiuskraad oli maksimum, mida oleksime üldse julenud ette panna. Andsime oma esindajaile Genfis käsu nõuda demarkatsooniliini viimist veel kaugemale lõuna poole, 15 laiuskraadini, kuid seda ainult selleks, et näidata, et kavatseme prantslastele mitte järele anda. Peale lühiajalise kauplemise nõustusime siis prantsuse peaministri ettepanekuga ning kirjutasime kokkuleppele alla".

Tshu En Lai

Autor, Peter Sager, kommenteerib üksikasjalikult tollekorset kommunistide bluffi ja tähendab muide, et Ho Tshi Minhi olukord 1954. a. võibolla polnudki nii halb, kui seda Hrushtshov tagantjärgi kinnitab

Kindel aga on, et ta oli halvem, kui prantslased seekord arvasid. Vastasel korral oleks isegi Mendès-France vastu panu osutanud, et paremaid vaherahu tingimusi välja kaubelda. Kuigi Ho Tshi Minhi seisukord halvem oli, kui seda arvata võis, siis kaotasid ometi eurooplased, kuna nad olid unustanud vana taktika, mille järele kindluses sissepiiratud ja näljased jõud vastu võtavad kindluse piirajate saatkonda suurepärastele jookidega ja söökidega kaetud laudade juures. Sellega taheti vaid näidata, et kindluse elanikel ja sõdureil on küllaltki veel süüa.

P. Sager on arvamusel, et tänane olukord Vietnamis sarnaneb kirjeldatule. Põhja-Vietnam on nõrgem, Lõuna-Vietnam sellevastu tugevam kui üldiselt arvatakse. Lõuna-Vietnami mässulistele läks korda korrata edukalt — väikemalt siiani — 1954. a. vietnamlaste taktikat. Seekord ei ole USA-valitsus, kes seisukorda valesti hindab, vaid lääne avalik arvamus. Kahjuks aga avaldab see avalik arvamus ameeriklastele sama mõju, nagu Mendès-France'ile tema vildak arusaamine.

Tshu En-lai ülaltoodud seletus on eriti tähtis teiselt seisukohalt. Ta andis mõista, et Hiina oli juba Koreas liig palju sõdureid kaotanud, et alustada uut sõda. See tõendab, et hiinlaste kallaletungimise tahe oli ebaedu tõttu Koreas pikaks ajaks paralüseeritud.

See aga tähendab teiste sõnadega seda, mida targad lääne riigimehed on ikka jälle toonitanud, et aggressiooni tahimist suurendavad kallaletungijale tehtavad järelandmised, tõde, mida näiteks N. Liit hästi teab ja alatasa kasutab, mida aga lääs ei oska või ei riskeeri õieti hinnata ja kasutada.

1954. a. olukorra hindamine Hrushtshovi poolt sündis Tshu En-lai mõju all. Kui Tshu rääkis tõtt, siis selgub, kui valesti prantslased said aru tõelikust seisukorrast. Kui aga Tshu kirjeldas situatsiooni halvemas valguses, kui see tegelikult oli, siis muidugi ainult selleks, et N. Liit toetaks Vietnami senisest suuremal määral või aga et Moskva teeks Hiinale ettepaneku rutata appi Vietnamile. Tähelepanu väärib asjaolu, et Hiina ei saatnud sõdureid ka siis Põhja-Vietnami, kui ta ennast vabastas Moskva käskudest ja korraldustest, see on temaga tülli sattus. Muidu näitab Hiina passiivne hoiak ühtlasi ka hiinlaste nõrkust ja tema juhtkonna arusaamist sellest nõrkusest.

Hrushtshovi avameelsus näitab lõpuks, et N. Liidu üheks relvaks poliitilises võitluses on vale ja küüniline taktika, mis kahtlastel või hädaohtlikel juhtudel kõhklematult ohverdab oma häid sõpru. Seda taktikat kasutasid enamlased Saksamaal, mängides Hitleri ajal saksa kommuniste gestaapo kätte, seda nad tegid Varssavi mässu ajal 1944, vaadates pealt, kuidas sakslased hävitasid poolakaid, seda nad tegid Egiptuses, ohverdades oma sihtide saavutamiseks 1959/60 Egiptuse kommunistiliku partei ja andes ta Nasseri meelevalla alla. Niimoodi nad saavad talitama seni, kui neil selleks on võimalusi."

OSKAR ANGELUS

Tallinnas on vähe telefone

Tallinna venelaste ajalehes "Sovjetskaja Estonias" avaldati hiljuti ühe lugeja kiri, kes nõuab avalikku seletust, miks inimestel tuleb oodata aastaid ja aastaid telefoniühenduse saamist. Arupärija toob näitena ette Tallinna Kalinini rajooni, kus mitu aastat tagasi hakati ehitama uut telefonikeskjaama, millega loodeti leevendada telefonimured Kalinini rajoonis.

Sel puhul pöördus ajalehe toimetus Tallinna telefonivõrgu ülema peainsener J. I. Lurje poole, kelle seletusest selgus, et telefoniliinide laiendamine Tallinnas on aeganõudev ning eeloleva viisastaku lõpuks loodetakse mõnevõrra olukorda parandada. Viisastaku lõpuks, s.o. 1976. aastaks on ette nähtud tallinlastele 17 tuhat uut telefoni , kusjuures Kreutzwaldi tänaval üksi saavad 4 000 inimest telefoni Kalinini rajoonis, kus telefoniühendused kõige hädavajalikumad nende vähesuse tõttu, on ette nähtud uue telefonikeskjaama valmimisega luua 2 tuhat uut telefoni juba lähematel aastatel.

Telefonivõrgu ülema pikast seletusest ei selgu kui palju Tallinnas üldse telefone on. Mõõdaminnes märgib ta aga siiski, et avalikke telefonikõnepunkte on praegu kogu Tallinna kohta 577, milline arv viisaastaku kestel suurendatakse 800-le.

Akad. eksamid

Stockholmi tehnikaülikooli tee- ja vesiehituste osakonna lõpetas tsiviilinsenerina **Peri Kuldkepp** Saltsjö Boost.

Stockholmi ülikooli lõpetasid fil. kand. astmega **Heli Vasara** Johanneshovist ja **Alli Halme** Sundbybergist.

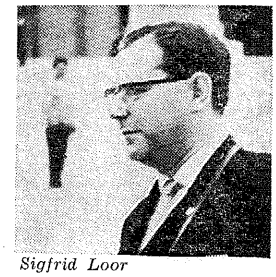
● **Rahvaary Indoneesias tõuseb** väga kiiretempoliselt Praegu arvestatakse, et elanike koguarv on 124,2 miljonit ja kasv viimase kümne aasta jooksus ligemale 27 miljonit.

● **Atlanta linnapea** Sam Massell pani enesele hiljuti tööriided selga ja kindad kätte ning töötas kaks tundi koos linna prahivedajatega. Linnapea tahtis isiklike kogemuste varal selgusele jõuda, kas ametiühingu nurinad halbade töötingimuste üle on põhjendatud või mitte. Ta leidis, et töötingimused on head ja kaebused põhjendamata. Ametiühingu juhtkond aga väidab, et prahivedajad ei julgenud linnapeale oma töö kohta täielikku tõtt avaldada ja Massell veetis oma kaks töötundi rikkama klassi linnaosas, kus probleemid, mille üle nurisetakse, ei ole silmapaistvad.

S. Loor Stockholmi meeskoori esimeheks

Stockholmi Eesti Meeskoori korralisel peakoosolekul 25. mail oli suurimaks sündmuseks juhatuse uuendamine. Senine esimees Boris Görman, abiesimees Heino Tarelaid ja laekur Endel Koppel ei annud tagasi valimiseks nõusolekut. Peakoosolek avaldas lahkunud juhatusele tänu tehtud töö eest. Boris Görman, olles läinud tegevusaastaga olnud esimeheks kokku 15 aastat sai selle suure panuse eest erilise tänu osaliseks. Meeskoori uueks esimeheks valiti Sigfrid Loor, kes ka varem on olnud selles ametis.

Peakoosolek võttis vastu nii kassaaruande kui ka eelarve, samuti ka tegevusaruande ja -kava ning nõustus revisjoni komisjoni soovitusega vabastada lahkunud juhatuse vastutusest.

Sigfrid Loor

Uude juhatusse valiti järgmised: esimees Sigfrid Loor ja liikmeteks Madis Gering (abiesimees), Vello Ventser (laekur) Matti Klaar (sekretär) ja Jaan Viira (ametita). Koorivanemaks, kes ka automaatselt kuulub juhatusse, valiti tagasi Raoul Lokotar.

Koosolek avaldas suurt tänu koorijuht Lembit Leetmaale suure töö eest mis ta mööda nud tegevusaastal koorile on pühendanud.

Koosoleku juhataja, lauluvend Nikolai Suursöödt, tänas lõpuks kõiki lauluvendi, eriti lahkunud juhatust ja koorijuhti, möödunud eduka tegevusaasta eest ning soovis uuele juhatusele õnne ja jõudu uueks aastaks.

Koosoleku lõpuks laulis koor oma moto.

Uus esimees Sigfrid Loor tegi enne lahkuminemist veel teatavaks et koor võtab osa küüditatute mälestusjumalateenistusest Engelbrekti kirikus 14. juunil. Kogunemine kl. 18 koguduse ruumes.

Uus tegevushooaeg algab 31. augustil kl. 18.30 vanas Eesti Majas, kuhu niihästi vanad kui uued lauljad on teretulnud.

Kohalik elu

STOCKHOLM

Küüditamispäeva palvus

14. juunil kell 19 toimub ühine oikumeeniline jumalateenistus Engelbrekti kirikus suure küüditamispäeva mälestuseks 30 aasta eest. Jutlustab kontraktspraost David Svenungson, kaastegavad eesti ja läti vaimulikud. Laulab Stockholmi Eesti Meeskoor Lambit Leetmaa juhatusel, orelil Harri Kiisk. Laululehed. Jumalateenistuse lõpul loetakse ette apell.

USA, arvustus K. Lareteile

NEW YORK (EPL) — Käbi Laretei sai New York Times'is tunnustava arvustuse oma kontserdi puhul. Ajaleht märgib, et kunstnik elab sisse esitatavale ja paistab silma ausas otsingus nüanssidе järele. Arvustaja Donald Henahan leiab aga, et Beethoveni haamer- klaveri sonaat ei sobi Käbi Lareteile, nagu paljudele teistelegi kuulsatele pianistidel. e

Käbi Laretei kunstilised kvaliteedid, ütleb Henahan, ilmnesid enim Schuberti "Moments Musicaux" esituses ja lisab: "Pärast Lars-Erik Larssoni kolme fugettat prelüüdidega aastast 1969, milliseid ta teostas meeldiva gratsiöösusega ja läbipaistvusega, purjetas ta lipuga kõrgel läbi Händel "Chaconne G," kaotamata silmast töö põhijooni, ent siiski brioga. . ."

India hädad

BOMBAY — Indias on praegu saja elaniku kohta 27, kellel pole mingisugust kodu ja juba üksnes India kõige suuremas viletsuselinnas Kalkuttas on tuhandeid inimesi, kes magavad igal öösel kõnniteedel.

Tööpuudus muutub pidevalt teravamaks ja valitsus arvestab, et umbes 1,6 miljonit ülikooli või keskkooli haridusega inimest on ilma teenistuseta. Üks arstimitefirma, milline kuulutas hiljuti välja 17 vakantset kohta, sai 36.000 sooviavaldust. Oskustöölised teenivad tavaliselt 1.30 dollarit ja lihttöölised 65 centi päevas, ning üldine olukord soodustab kandepinde kommunistlikule ideoloogiale.

UUENDAGE AEGSASTI

Eesti Päevalehe

tellimist, et lehe saamisel vahet ei tuleks. Tellimisi võtavad vastu kõik postkontorid Rootsis.

Esimese eesti naislenduri Elvy Kaalepi mälestused

MIAMI (VES) — Florida ajaleht "The Naples Daily News" toob poole-leheküljelise artikli suure pildiga Elvy Kalepist, kes nüüd on juba palju aastaid pühendunud rakenduskunstile peen-nahatöö alal. Kuna temast on varemgi lehtedes juttu olnud, olgu alljärgnevas esitatud huvitavaid väljavõtteid interjuu selles osas, mis sisaldavad uudsusi; samuti olgu lisatud paar mälestuskildu isiklikest kohtumistest Elvy Kalepiga. Artikkel tutvustab esmalt Naplesis asunud (Elvy Kalep elunes aastaid Californias, kus ta samuti töötas rakenduskunstnikuna) lenduritaiduri praegust küllaltki algupärast loomingulist tegevust: nahk-mosaiigi ala viljelemist.

Selle järele tutvustab leht Elvy Kalepit kui soojasüdamlist eestitari, lõstes välja tõige, et ta on sündinud Eestis, kust aga väikese lapsena vanemate poolt läkitati Petrogradi tädi juurde, et "päästa last sõjarinde häiretest". I maailmasõja lõppfaasides teatavasti sakslased tungisid Eestisse ja keegi võinud ette näha, kui suured või väikesed lahingud võisid sel juhul arendada Eesti territooriumil. Tegelikult aga väike Elvy just relvade raginasse sattuski, kuna ta otseselt elas kaasa vene revolutsiooni alguse, olles selle esimeste paukude tunnustajaks.

VENE REVOLUTSIOONI AVAPAUK

Ta kirjeldab oma elamusi järgmiselt:

"Olin tädiga just minemas üle Neeva jõe, kui märkasime teiselpool kaldal mingisugust paraadi-moodi marssimist. Et põgusamat ülevaadet saada, ronisime mõlemad silda piiravale vallile ja sealt siis nägimegi revolutsiooni algust. Silla otsa juures kihas suur, rahutu rahvamurd, liikus sõdurite rivi, askeldasid relvastatud ratsapolitseinikud ning piikidega-mööbkadega varustatud kasakad. Just viimased ratsutasid energiliselt edasi-tagasi ja osutusid korra hoidmise ülesannetes kõige aktiivsemaiks Millegipärast ülks hobustest läks peruks, taganes vastu laternaposti ja komistas koos relvastatud ratsanikuga pikali. Mees paiskus vastu teravat tänavapalitsust ja sealjuures ta püss paukus. Vaevalt oli see juhuslik pauk kõlanud, kui rahvahulk läks sõna otsemas mõttes marru,ilmselt arvamisel olles, et ratsanik sihilikult rahva peale tulistas. Rünnati pooloimetut tänavallamajat ja sõna otsemas mõttes materdati mees surnuks. Järgneval ööl puhkesid rahutused juba laiemas skaalas ja algas terror, jõhkrus ning nälg."

VLADIVOSTOKI KAUDU PARIISI

Võttis kaheksa pikka aastat, enne kui Elvy revolutsioonimõllus märatsevalt Venemaalt välja sai. Esialgul käsutatud küll kõik need, kes avaldasid soovi revolutsiooni jalust pääsemiseks, üleöö ühte raudteejaama —neid soovijaid kogunenud tublisti üle 20.000 — ent võtnud ligi kuu aega, enne, kui nad pääsenud liikuma. Evakueerimine aga ei toimunud Eesti suunas läände, vaid koguni itta. Üheks põhjuseks siin oli, et Elvyl ja tema tädil pidi olema sugulane kuskil Vladivostoki kandis — ja sinna neid siis läkitatigi. Kuid Baikali järve rajoonis alganud pikad ja kannatusterohked sekeldused.Tervelt kaheksa korda saadetud nende rong sellest rajoonist tagasi ja alles üheksandal katsel pääsenud põgenikud edasi. Intervjuu-andja kirjeldab ünsa pikalt kõiki neid veresaunu ja viletsusi, mida nad sel teekonnal märganud ja läbi elanud.

Jõudnud Vladivostokki, selgunud, et sugulane oli sealt edasi asunud Hiinasse, kus oli Tianjinis ühe sealse raudtee-ettevõtte teenistuses. Lõpuks õnnestus ka Elvyl tädiga Hiinasse pääsemine. Sealt kulges retk edasi Sumatra saarele. Siit õnnestus laevaga sõit tagasi Euroopasse — Itaaliasse ning sealt veidi hiljemini asuti Pariisi.

Pariisis — tollal juba kena, andekas ja energiline neiu — hakkas Elvy Aleksander Jakaleffi juures õppima õlimaalingut, ent samal ajal osa võttes ka lendurite õppetundidest ja harrastades sportlasena bobkelgutamist (kus muide tuli isegi korra meistritiitlile!) ja auto-võiduisõtu.

FOKKERI ÕPILASEKS

Lennutundides jäi tuntud saksa lenduri ja lennukite tehase omaniku Antony Fokkeri silm pidama energilisele ning püüdlikule naisõpilasele, kelle julgus ja visadus tallel meeldisid. Fokker andis omalt poolt neiule innustust lendamiseks ja samuti kohtles teda eraõpilasena, mille tulemuseks oli, et juba pärast viit lennutundi sooritas Elby vajalikud eksamid ja sai kätte kutselise lenduri diplomi. Rööbiti tegeliku lendamisega õppis ta ka lennukite mootoreid tundma ja võis varsti siin vabalt tegutseda mehaanikuna.

"Lendasin tollal Klemm-Mercedes'iga ja võisin une pealt oma lennuki mootori lahti võtta ja tagasi kokku panna", kinnitab Elvy Kalep intervjueerijale.

Aastal 1931 müüs noor naislendur oma lennuki Shelli õlifirmale ja rändas Hollandisse, kust ta veidi hiljemini pääses Ameerikasse.

LASTERAAMAT AMALIA EARHARTI EESSÕNAGA

Siin jätkas ta elurada juba kutselise lendurina, suutes vahepeal kirjutada raamatu lastele pealkirjaga "Õhubeebid". Eessõna tähendatud raamatule kirjutas ta uhiuus sõbrataar — samuti lendur nagu ta isegi — Amelia Earhart. Kui lehemees usutleb, mida Elvy Kalep arvab Earharti saatusest, millise lõppfaasi kohta viimasel ajal on avaldatud erinevaid arvamusi, sõnab intervjueeritav:

"Olin Amelia Earhartiga viimast korda koos kolm päeva enne tema starti ümber-maailma lennuks. Kui nüüd minult küsite, mida arvan tema saatusest, siis vastus on üpris lihtne: ta kukkus alla ja hukkus. Isegi tänapäeval, mil lennukite orienteerumisseadeldised ja mööteriistad on tohutult enam viimistletud ja täiendatud, on raske mõõtmatus ookeani avaruses leida hädamaandumiseks mõnd sobivat pisisaart — mis siis veel kõnelda vastavast võimalusest tollal!"

Oma raamatu kohta autor mainib, et selle ta kirjutas sihiga kaotada noortes ja eriti noori pidurdavates vanemates eelarvamusi ja kartust lendamise kui sellise vastu. Ta ise olevat raamatu ka illustreerinud.

NAHAST MAALINGUD

Lendamisest eemale jäänuna tegeles Elvy esiteks n.n. "langevarjurnukkude" meisterdamisega, millest hiljemini avardus praegune elukutse: nahk-mosaiik "pildid" või kuidas neid loomingulisi artikleid ka iganes tituleerida. Töö on kombineeritud enam kui paaristkümnest erivärvilisest nahast välja lõigatud erisuurustes ja -kujundites tükikestest ja ribadest, mis siis omamoodi "maalinguks" on kujundatud samuti, nagu maalikunstnik oma loominguks valib värve.

Erilaadsel loomingu-artiklitel olevat hea turg. Nii üks Palm Beachi mees olevat temalt handinud enda koja ilustamiseks mainitud stiilis valmistatud "kuldse draakoni"; see meeldinud kundele sedavõrd, et tellinud veel teise sammas stiilis töö — teemal "seebra". Seebra "pilt" kujunenud aga pinnaselt nii ulatuslikuks, et pole mahtunud elutoa seinale ettenähtud kohta. Tellija pole lasknud "pildi" pinda vähendada, selle asemel laotanud oma kojas ühe vahesaina alumise osa ... ja lasknud uue vahesaina maha lõhkuda ja sel teel saavutatud küllaldaselt seinapinda "seebrale". Seda "pilti" ümbritsevat muide hinnaline massiivne pähklipuust raam.

Suvekuud kavatseb kunstnik-lendur veeta Nevada osariigis, kust on saanud mõningaid tellimisi.

KUI ELVY KAALEP KÄIS EESTIS

Eelpoolmainitud artiklis Naplesi leches on muide ka üks osa ulatuslikumast lennust, mille Elvy Kalep sooritas juba USA naislendurina Põhja-Aafrika, Aasia ja Euroopa ruumi. Ta mainib: "Äkki igatsus sünnimaa järele osutus nii kutsuvaks, et ei saanud teisiti kui võtsin koosi Eesti poole"!

Sellele töigale vihjamine töi äkki nende ridade kirjutaja mälu-ekraanile ühe suvise ennelõunase aja Viljandis "Sakala" toimetuses. Kõnetraat seinal helises ja Võhma jaoskonna-arst Männik seletas erutatud toonil, et "kuulus Ameerika naislendur Elvy Kalep, kes praegu sooritab maailma-lendu, maandsu minu küüni taga heinamaal. Lennake aga kohale!"

Viimases faasis polnud midagi kelkimise moodi sõnastust, sest meil seal Viljandi lennuväljal oli alati lennuvalmis Klemm-Hirthi ühepinnaline spordilennuk ja sõbrast lendur Ulrich Brasche elunes just poolel teel "Sakala" ja lennuvälja vahel. Otsekohe informeerisime Braschet loost, kes muidugi ülimalt tuld võttis ja vähem kui tund helistamisest arvates maandusime meiegi Helvy Kalepi lennuki kõrvale Männiku küüni taha (õigemini: Elvy lennuk oli juba küüni tõugatud ja teretamine toimus küüni väravail!)

Nii või teisiti — tõendasime südilt rahvusvahelise kuulsusega naislenduriile, et meilgi Mulgimaal "om lennumasinaid ja egät!" Selle viimase all tuleb peamiselt mõelda Võhma Eksporttapamaja, mis oli kauges kaares tolle rajooni au-ning-uhkus. Muide — kuhu iganes ka Elvy Kalep läks, kõikjal üllatas ta igaüht oma eeskujuliku eesti keelega.

Elvy Kalep lendas edasi. Aga saatuse teed on tõesti kummalised. Täpipealt kakskümmend ja viis aastat päevast, mil Võhma Männiku küüni taga maandusid need teatavad lennukid, astus Miami Eesti Maja ühe raudi puhul "tuttav naisterahvas" endise eesti lennuvõelase, nüüd aga juba ammuse Miami residentslase August Mihki saatel. Viimane läks daami tutvustama, aga juba vaatasime teineteisele pilkudega otsa, et mis siin enam tutvustada, tuttavad olemegi. Soe teretamine läks käiku ning jutte voolas ohtrasti lendudest ja Võhma kandist — lendav daam polnud midagi kaotanud oma noorusliikust sarmist, samuti ka mitte ladusast eesti keelest.

Mis mulle sellest teistkordsest kohtamisest ja vestlustest eriti meelde jäi, oli Elvy Kalepi hoogne lugu sellest, kuidas Võhma Eksporttapamaja saksad andnud talle lahkumisel kaasa suure suitsusingi. Hiljemini kuskil Euroopas jäänud lendav Elvy rahade poolest veidi kitsaks ja lennuk tulnud maha müüa, et laevaga Ameerikasse tagasi saada.

"Aga seda suitsusinki, seda ei oleks müünud miski hinna eest!" kinnitas daam särasilmi. "Ei raatsinud teda öleti süüagi, kuigi kõht oli tühjaviitu. Nii armsasti lõhnas teine tuttava eesti talutare järele, et ennem mingu juba lennuk, kui see Võhma sink! Nii töingi singi Ameerikasse kaasa ja alles siin hakkas ta pidulikel koosviibimiste ajal kahanema oma loomupärast kahanemist, kuni lõppes otsa vist kuskil Chicago kandis!"

Arnold Sepp

● Toronto lennuväljal on immigrantide vastuvõtmiseks organiseeritud eriteenindus, mille juhatajaks meie kaasmaalane Georg Kahar, kes juhatab vastuvõtjate kaadrit. Sellelaadne immigrantide teenindamine algas 3. mail Inglismaalt saabunud mitmesse rahvusse kuuluva immigrantidegrupi kohalejõudmisega.

● "Kungsholmi" pardal alustas teekonda USA-st Göteborgi Alice Ylö, kes pikemat aega viibis Wilmingtonis ja New Yorgis külas oma poegadel.

Eestile tunnustust nõudmas Washingtonis poole sajandi eest

NEW YORK (VES) — 29. mail möödus 50 aastat sündmusest, mida võime õigusega nimetada Ameerika eestlaste esimeseks suuremaks poliitiliseks aktsiooniks. 29. mail 1921. aastal sõitis nimelt neli eestlast Washingtoni tolleaegse presidendi Warren G. Hardingi juurde, et nõudma noorele Eesti vabariigile de jure tunnustust Ühendriikide valitsuse poolt. Peale eestlaste viibisid sama eesmärgiga Washingtonis ka läti ja leedu delegatsioonid. Eesti delegatsiooni kuulsid kadunud pastor Conrad Klemmer, kapten John V. Tiedeberg (praegu Floridas), kapten Constantin Flink (Lääneranniku!) ja Isak Mikkal Philadelphiast.

C. Klemmer on jutustanud aastaid tagasi, et Eesti iseseisvuse tunnustamise taotluses aitas intensiivselt kaasa ka mitu ameeriklast, nii näiteks Esindajatekoja liige Chandler, se-

Pastor Conrad Klemmer oli eestlaste soovide esitajaks president Hardingile.

naator King, eraisik mr. Caldwell jt. Kõige intensiivsemalt tegutses Chandler, kellelt tuli kunagi 1921.a. algupoolel telegramm Balti Seltsile New Yorgis, et kohe koostataks delegatsioon ja sõidetaks Washingtoni presidendi jutule.

Kuna eesti seltsi kuulus tollal ka punaste vaadetega inimesi, tekkis asjale vastuseis. Pastor Klemmeri jt. kindlal nõudmisel otsustati lõppeks asi jaatavalt. Klemmer valitigi üheks delegatsiooni liikmeks ja peale tema veel kaptenid J. Tiedeberg ja C. Flink ning Isak Mikaal Philadelphiast.

C. Klemmeri ülesandeks jäi ka palvekirja kirjutamine, mis tuli edasiandmisele presidendile. Selle juures oli heaks abimeheks pastor Wilhelm, Missouri sinodi Atlandi piirkonna juhataja.

Mai lõpul delegatsioon sõitiski Washingtoni, omal kulul muidugi, Delegatsiooniga sõitis kaasa veel eestlane Papstel, kes varem oli New Yorgis meremeestele välja andnud Eesti passe. Kuna aga delegatsioon esines Eesti päritoluga Ameerika kodanike nimel, siis Papstel presidendi juurde kaasa ei läinud, sest ta ei olnud USA kodanik.

Washingtonis otsis delegatsiooni üles rahvasaadik Chandler, andes kasulikke näpunäiteid Valge Maja etiketi kohta, samuti jutustas eestlastele oma kõnelusest riigivanem K. Pätsiga. Chandler oli vahepeal nimelt külastanud Eestit.

Jõudnud president Hardingi vastuvõturuumi esitas palve kõigepealt leedu delegatsiooni nimel üks leedu katoliku preestreid. Leedulased olid asja organiseerinud juba varakult ja kogunud allkirju Leedu vabariigi tunnustamiseks. C. Klemmeri mälestuste järele olid nad saanud ümmarguselt miljon allkirja, mis täitsid pakse köiteid.

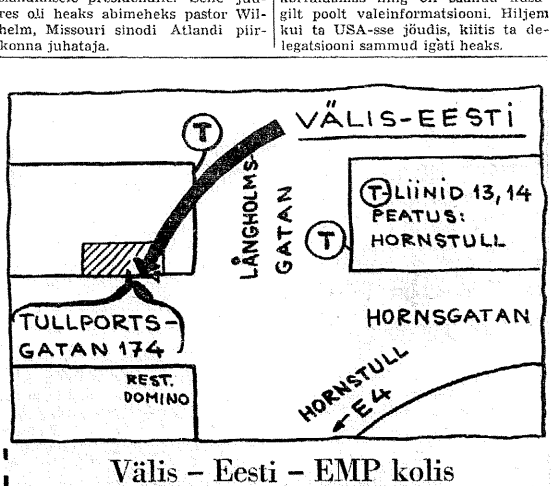
Palve esitasid ka lätlased ja siis eestlased. Eestlaste poolt pidas lühikese kõne C. Klemmer. Vastuvõtul viibisid ka välisminister Charles E. Hughes, senaator Reed Smoot Utah osariigist ja Esindajatekoja liige Walther M. Chandler New Yorgist.

President kinnitas, et Ühendriigid annavad de jure tunnustuse Eestile, Lätile ja Leedule.

Hiljem oli presidendil veel kõnelusi W. M. Chandleriga, kes oli tema koolivend ja suur balti rahvaste sõber.

President pidas oma sõna ja Eesti tunnustati de jure 28. juulil 1922.

Siinkohal võib veel lisada, et enne väljasõitu sai delegatsiooon hoiatava telegrammi konsul Köstnerilt. Viimane ei olnud veel Ameerikasse jõudnud ja oli Eestis ärasõiduaja korraldamas ning oli saanud kusagilt poolt valeinformatsiooni. Hiljem kui ta USA-sse jõudis, kiitis ta delegatsiooni sammud igati heaks.

Välis – Eesti – EMP kolis

Uus aadress: Tullportsgatan 174 (end. Hornsgatan 174)
Postiaadress endine: Box 2171, 103 14 Stockholm
Telefon uus: 08/84 09 55

Uude asukohta — **T-peatus Hornstull,** väljapääs Långholmsgatan (Bergsundsomr.) Kuna tänav selles osas on ühesuunaline, siis parkeerimiseks on head võimalused.

Loodame uutes moodsates ja suuremates ruumides eesti raamatuid. grammofoni plaate, eestipäraseid kinkeesemeid ja kunsti veelgi otstarbekamalt vahendada kui seni. Teretulemast!

Kuulus eesti astronoom on alaliselt liikumas

WASHINGTON (VES) — Kohtasin Washingtonis ühel koosviibimisel professor Ernst Öpikut ja ta abikaasat Alide Öpikut, kelle alaline elukoht on Põhja-Iirimaal. Kokkusaamine nendega Ühendriikide pealinnas ei tulnud mulle siiski ootamatusena, sest ma olin kuulnud, et nad olid 5. mail Ameerikasse saabunud ja jäävad siia seekord kolmeks kuuks.

Ütlesin professor Öpikule:

"Tänavu on teil omamoodi juubel: olete nüüd juba viisteist aastat järjest[illegible] jaganud end vana Euroopa ja Uue Maailma vahel."

Ta töötab Põhja-Iirimaal Armagh' observatooriumis, kust iga aasta tuleb mõneks ajaks teaduslikule tööle Marylandi ülikooli.

"Viisteist aastat ei ole mingi juubel; kui oleks olnud viiskümmend aastat, siis..." vastas Ernst Öpik tagasihoidlikult.

Tagasihoidlikkus on üks iseloomulikke jooni meie maailmakuulsuse juures.

Ta ütles, et teda on tahetud juba veebruarikuus siia, kuid ta on pidanud tulekuga viivitama, kuna on olnud oma töödega väga seotud. Uusi töid tuleb peale ja niiviisi jäävad vanad nagu unarusse.

"On enam-vähem küll valmis, kuid ei ole veel nii kaugel, et annaks trükki. Ta on aga nendest ühte-teist tsiteerinud ja siis on tulnud siitsealt nõudmisi, et saatke meile see publikatsioon, millest tsitaat on võetud. Publikatsioone aga ei ole veel.

"Ta võttis endale jälle uusi töid," tähendas pr. Öpik, nagu murelikult, et mees koormab end liiga palju.

"Need on huvitavad," märkis Ernst Öpik nagu seletuseks, miks ta ei saanud jätta neid võtamata.

Jutuajamisel selgus, et nüüd juba pikka aega Euroopa ja Ameerika vahet sõitev teadlane on järjest sõidus ka siis, kui ta elab oma kodus.

Kodu asub Armagh'st umbes neljakümne miili kaugusel Bangori linnas, kus neil on oma maja. Nädalalõppudeks sõidab professor oma töökohast, Armagh'st, koju. Pr. Öpik ütleb, et sõit on üsna tüütu ning võtab hulk aega.

"Nelikümmend miili — tund aega?" arvan ma.

"Kolm tundi!" vastab pr. Öpik.

Sõita tuleb bussiga ja rongiga. Teed ei ole Iirimaal head, kitsad ja...

"Kui bussiga ja rongiga kolistamine nii palju aega võtab, kas ei ole siis tulnud tahtmist omada ise autot ei sõita sellega?"

"Nad ei annaks mulle juhiluba. Mu vasak silm on täiesti pime. Nemad küll seda ei tea. Aga ega mul ei oleks ka aega auto jaoks," ütleb E. Öpik.

"Põhja-Iirimaal on nüüd juba aastaid olnud rahutusi ja lööminguid katoliiklaste ja protestantide vahel. Kuidas on selles suhtes teie kandis? Rahulik?"

"Buss läheb Belfastist läbi ja just läbi katoliiklaste linnaosa, kus alati on pinev õhkkond ja ikka midagi juhtub. Rahutuste tõttu ei ole buss vahel sealt läbi pääsenud," ütleb pr. Öpik.

"Bangoris on teil siis oma maja. Kes seal peale teie kahe veel elab?"

"Öde," vastab Alide Öpik.

"Maja juures on teil kindlasti aed. Mida teie seal kasvatate?"

"Maasikaid ja roose."

"Kuidas on kliima?"

Professor Öpik ütleb:

"Jaanuarikuus on 40 kraadi ja suvel 45-50 kraadi."

Celsiuse järgi on see siis viis kraadi talvel ja suvel kuni kümme kraadi.

"Kuidas teile niisugune kliima meeldib?"

"Ei meeldi," vastab pr. Öpik. Ja lisab nagu igatsevalt: "Kui ilus oli suvi Eestis!"

Professor Öpik armastab ujuda. Iiris peab ta sellest lõbust ilma olema.

"Seal teil on liiga jahe, aga kas Washingtonis ei ole liiga kuum? Veedate suvesüdame siin, kus 35 kraadi kuumust on tavaline asi. Niiskusest ei ole ka puudu."

Ei, kuumuse üle nad ei nurise.

"Meie teeme väljasõite mere äärde," ütleb pr. Öpik.

Ega pealinna lähedal häid supelrandu ole. Iiri transpordiolud aga ei ole neid hellitanud, sellepärast ei peagi nad siin seda suureks vaevaks, kui tuleb sõita bussiga Annapolisesse ja sealt taksiga kuhugi supelranda.

Prof Ernst Öpik oma aias Iirimaal.

Professor Öpiku näos on toredat päevitust.

Küsin, et ega see ei ole kaasa toodud merereisilt. Siin olgu märgitud, et üle Atlandi nad armastavad ikka sõita laevaga. Pr. Öpikule lennukisõit ei meeldi.

Prof. Öpik ütleb, et temal ei ole lennukisõidu vastu midagi, aga ta põhimõtteliselt ei sõida nii kaua, kui lastakse lennukeid kaaperdada ja Kuubasse või Egiptusse toimetada. Neil ei ole sõiduga ka kiiret.

Neli või viis päeva lvaeval ei saa mitmesuguse meelelahutuse tõttu igavaks minna. Seekord oli ookean vaikne, kiikumist ei olnud, söögid olid väga head...

Aga mis puutub päevitusse, selle ta on saanud juba siin. Nad on käinud rannas. Siis olid veel üsna jahedad ilmad, vesi kaunis külm, kuid professor Öpik on käinud ujumas.

"Oli külm, aga karastas hästi."

Väga mitmesuguste huvidega. Washingtonis elades on nad kasutanud oma vaba aega selleks, et tutvuda siinsete kultuuri- ja kunstivaradega.

Ütlen pr. Öpikule:

"Kui siit tagasi lähete, siis on maasikate aeg vist läbi. Aga roosid veel õitsevad?"

"Roosid õitsevad veel jõulu ajal. Kanada tööline, kes meil seal umbrohuga võitleb, imestab ikka, et tema kodumaal on suured hanged, meil aga õitsevad roosid."

"Ütlesite, et võitleb umbrohuga."

"Jojah, Iirmaal ei kasvagi muud kui umbrohtu," vastab pr. Öpik.

See on ilmne liialdus, väljendab aga hästi ütleja suhtumist sellesse maasse. Ta ei oska seda armastada. Ometi on seal nende kodu. Omal ajal, kui sinna asuti, tunti headmeelt ja rahuldust, et oleme nüüd Saksamaalt välja pääsenud ja loome endale siin uue kodu. Seda ka tehti. Vahepeal on küll mitu Ameerika ülikooli Ernst Öpiku õppejõuks kutsunud, kuid ta on eelistanud jääda Armagh' observatooriumisse.

Sõitnud Ameerikast tagasi ei ole Öpikud juba mitme aasta jooksul koju pikemalt peatuma jäänud, vaid on lennanud lõunasse. Itaalias ja Hispaanias on nad veetnud siis oma puhkust. Palju põikest, palju vaatamisväärsusi ja — meri, kus hea ujuda!

P.K.

BALDER JAANI veste: TELEFON

Pidin viimaks arstilt abi otsima. Olin mutunud väga närviliseks. Arst leidis ka, et nii see on: närvipundar.

Põhjus?

Ma ei tea. Minu teada ei oleks tohtinud mingit põhjust olla, sest ma elan rahulikku elu. Mingit põhjust olla, sest ma elan rahulikku elu. Mingit muret südamel ei ole. Inimestega saan hästi läbi. Tulevikku vaatan üsna julge pilguga, sest mul on pangas natuke raha.

Kui patsient lõngaotsa kätte ei juhata, siis peab tohtrihärra nagu pimedas öös käsikaudu kobama hakkama, et ehk satun õigele teeotsale. Hakkas pärima, kuidas ma elan. Kas olen riiakas? Kuidas on abikaasa iseloom?

Ütlesin:

"Naine võib mehe närvid küll nahka panna. Mul on üks tuttav, minul on temast kahju, sest naine näägutab tema kallal aiatasa, võiks ütelda, et närib. Kui tige koer hakkab püksisäärest kinni, siis on see paha lugu, aga mida ütelda veel siis, kui näritakse südant? See on palju valusam. Tigeda koera käest pääsed minema, aga kuhu sa põgened oma kodust, kui sind näägutatakse. Jah, naine võib mehe elu küll põrguks teha."

"Kuidas on teie abikaasa iseloomu" päris arstt.

"M[illegible]en poissmees."

Küll ta tiirutas mu ümber, sondeeris nii ütelda pinda ühe ja teise külje musega.

"Kas teil aktsiaid on?"

Ma ütlesin:

"Mul on üks tuttav, kelle kehtsaal käib järjest üles ja alla. Iga sedamööda, kuidas aktsiad kas langevad või tõusevad. Ükskõik lõppes mehike nii otsa, et ma hakkasin tema pärast kartma.

Mõtlesin, et kui aktsiate langus edasi kestab, siis ei jää temast midagi järele. Lähen teda ühel päeval vaatama, näen: ainult tühjad püksid voodi peal. Jah, väärtpaberid võivad küll inimese närvid ära rikkuda."

"Kuidas nad teile mõjuvad?" küsis arst.

"Minul neid ei ole."

Viimaks küsis:

"Kas teil telefon on?"

On küll. Ütlesin talle kohe numbri, aga number teda ei huvitanud. Küsis:

"Kuidas teie telefonihelinale reageerite?"

Naljakas küsimus.

"Lähen võtan toru ja ütlen hallo."

"Kas lähete või jooksete? Mõtelge hästi järel ja kirjeldage kõike tõetruult, kuidas telefonihelin teile mõjub."

"Kuidas mõjub... Noh, seda ma pean tunnistama, et kui kuulen, siis käib kehast läbi. Võpatan ja hüppan üles sealt, kus juhtun istuma."

"Ja jooksete aparaadi juurde?"

"Jah, tohtrihärra, nii see on: lähen suure jooksuga."

"Kui olete parajasti söömas, kuidas teie siis telefonihelinat kuuldes käitute?"

"Kuidas käitun? Kugistan hirmsa kiiruga suu tühjaks. Seda pean ka teile kui arstile tunnistama, et mõnikord olen lasknud jooksu peal toidu suust pihku. Hea, et inimesel on kaks kätt. Teine on ikkagi vaba, sellega haaran telefonitoru".

"Kui telefon vaikib, kas ta ka siis segab teie rahu?"

"Süda muret täis, et äkki aga heliseb siis, kui ma olen kuski, kust ei saa telefoni juurde tulla. Iga kord, kui vannituppa lähen..."

"Vahel on juhtunud ka siis helisema?"

"Ükskord olin parajasti vannis, kui helises. Jooksin välja ja... ega mul olnud aega riiet ümber võtta. Seisin paljalt, telefonitoru peos, vett nõrgub põrandale, loik jalge all. Mul aga magus naerunägu peas, et just nii, täiesti õige, ja muidugi — teises otsas oli mu boss."

"Teie olete oma telefoni ori," konstateeris arst.

Mul oli seda üsna paha kuulda. Või mina olen ori....

"Teie peate end sellest orjusest vabastama. Peate talle näitama, et teie olete majas peremees, mitte tema," ütles arst. Ja see oligi kõik, mis ta mu närvide paranddamiseks ette kirjutas. Arstimite jaoks retsepti ei kirjutanud, ütles, et seda ei ole vaja.

Ma hakkasin siis end ümber kasvatama, sest seda ei närvide kosutamiseks vaja.

Kui nüüd telefon heliseb, ma ajan end väga aeglaselt jalule ja lähen pikkamisi aparaadi juurde, mis seisab tualettlaual. Ei haara kohe kõnetoru, vaid võtan kammi ja sean kõigepealt soengu korda. Siis kõhatan ja alles seejärel ütlen oma halloo.

Kui söömise ajal segatakse, siis ei tunne ma enam sellepärast muret, et suu on toitu täis. Hakkan kõnelema ja matsutan ise magusasti suud, nii et see on teises otsas kuulda. Sealt küsitakse, et mida sa teed, kas sööd või. Ütlen, jah söön, kas tahad ka? Kui juhtub olema boss, siis temale ma niiviisi ei vasta. Küll aga matsutan kõvasti suud, et talle märku anda: tülitate mind pahal ajal.

Vannituppa minnes ma seda enam ei karda, et ehk aga juhtub keegi just sel ajal helistama. Helistagu. Mina end segada ei lase. Kasvatan karakterit. Ja kosutan närve. Enesetunne on päris hea. Ma ei ole enam ori, telefoni ori.

BALDER JAAN

Maailma keeltepaabel

2600 erinevat keelt räägitakse keeleteadlaste arvates maailmas. Nendest umbes 800 on mitmesugused indiaani keeled Ameerikas. Euroopas räägitakse 120 keelt. Hiina keelt rääigib (1959.a. andmed) 653 miljonit inimest, inglise keelt 212,5 miljonit, hispaania keelt 129 miljonit, vene keelt 115 milj., hindustani keelt 108 milj., saksa keelt 95 milj., jaapani keelt 93 milj., araabia keelt 80 milj. ja portugali keelt 75 miljonit inimest. Väiksemad keeled olevat vadja keel, mida Leningradi oblastis rääkivat veel ainult 50 inimest ja kamassi keel (Siberis), mille oskajaid on leitud vaid kaks inimest.

Keelkonnad jagunevad keelerühmadeks. Näiteks on indo-euroopa keelkonnal 13 keelerühma. Soome-ugri keelkonnal on viis keelerühma: läänemere-soome (liivi, eesti, vadja, isuri, soome, karjala, vepsa), lapi, volga keelterühm (mordva, mari), permi rühm (komi, udmurdi) ja ugri rühm (ungari, handi ja mansi). Kuid on ka üksikuna esinevaid keeli, mida pole suudetud ühegi keelkonnaga siduda. Näit. baski keel olevat siiski kõige lähemal soome-ugri keelkonnaga) ja jaapani keel.

Araabia maailmas, peamiselt muhamedi usu tõttu, on üldkeeleks saanud araabia keel. Egiptuse muistne keel on kadnud ja temast arenenud kopti keel on kasutusel veel vaid jumalateenistustel. Egiptlased läksid üle araabia keelele. Üheks suuremaks neegrite keeleks Aafrikas on suaheeli keel (bantu keelkonnast), mida kõneleb umbes 40 milj. inimest. Suaheeli keel on Aafrika riikide keskkel n.n. diplomaatiliseks keeleks, nagu Euroopas oli varemalt prantsuse keel.

Mida vähem konsonante esineb keeles, seda kõlavam on keel. Näiteks tuleb iga 100 vokaali kohta soome keeles 96 konsonanti, itaalia keeles 108, vana-kreeka keeles 117, eesti keeles 118, hispaania keeles 122, ladina keeles 127, türgi keeles 132, vana-india keeles 138, ungari, prantsuse ja tatari keeles 141, gooti keeles 144, vene keeles 150, rootsi keeles 161, saksa keeles 177 ja tshehhi keeles 188.

Leinateateid

New Yorgis suri 23. mail Karl Juha, sünd. 30. apr. 1906 Läänemaal.

Eestis suri 2. mail prof. dr. pharm. Niklai Veiderpass.

Tallinnas suri 6. mail Leonid Prooses.

Tallinnas suri 21. mail tuntud arst dr. Harry Rütman 83 aasta vanuses. Ta maeti 25. mail Rahumäe kalmistule.

Melbourne'is suri 9. mail Walter Peterson, sünd. 8. juulil 1906 Tartus.

Stockholmi kogudus

Algus lk. 1

kobi kirikus, et seda sageli nagu ei märgatagi, mis koguduse elus pidevalt ja tegelikult sünnib.

Möödunud aastal valis koguduse täiskogu uue nõukogu ja selle kaudu juhatuse järgmiseks viieks aastaks. Juhatusse kuuluvad esimees Hans Saare, abiesimees Helvi Klement, kirjatoimetaja Ants Anderson, abikirjatoimetaja Jüri Raid, laekahoidja Vello Mänd, abi Ingrid Tarkpea ning ameti poolest koguduse õpetaja Konrad Veem.

Vesteldes koguduse käekäigust esimehe Hans Saare ja õpetaja Konrad Veemiga, ütles esimees:

"Koguduse tegevuse kujunemisel ja stabiliseerumisel tuleb eeskätt rõhutada Rootsi kiriku- ja ametivõimude head suhtumist eesti kogudusse. Kuna liikmeskond on laiali pillatud üle suure territooriumi, siis nõuab kontakipidamine erimooduseid, mis suurendab eelkõige õpetaja- ja töökoormust. Koguduse kantseleis on ametnikuna aastaid töötanud pr. E. Sõmermaa. Hiljuti asus kantseleis tööle ka hr. E. Pödra, millega tööjõudlus tunduvalt suurenes ja annab õpetajale paremaid võimalusi kantseleitöö asemel oma tegelikele ülesannetele pühenduda. Et koguduse liikmed tunnevad kogudusega lihtsalt ühtekuuluvustunnet, seda iseloomustab palveliste suur arv kirikus eelkõige tähtsamatel pühadel. Koguduse majanduslik olukord on stabiilne ja kellelgi ei tarvitse majanduslikel põhjusil tegevusest eemale jääda. Võiks liialduseta öelda, et koguduse moodustab liikmete teadlik kogu, kes tunnevad ühtekuuluvuse tunnet ja toetavad koguduse tööd oma isikliku panusega.

Eriolukord vöörsil ja liikmeskonna laialipillatus nõuab sisemise töö suhtes peale pühapäevaste jumalateenistuste veel mitmeid muid tegevusvorme. Peale leerikooli peab abipraost Veem kaks korda nädalas palvusi Eesti Algkoolis. Nüüd on taoline koostöö arenemas ka Eesti Lasteaiaga. Sellele lisanduvad palvused mitmesuguste tähtpäevade ja ürituste puhul.

Möödunud aastal näiteks peeti 56 jumalateenistuse, neist armulauaga 12. Liitusid veel erijumalateenistused Eesti Üliõpilaste Seltsi 100-a. ja korp. Filiae Patriae 50-a. juubeli puhul ,jumalateenistused lastele ja noortele, ristiti 13 last, konfirmeeriti 19 noort, laulatati 8 paari, maeti 29 põrmu. Möödanud aastal langes koguduse tegevusse ka sügav leinasündmus peapiiskop emeeritus J. Köpu surmaga.

Kuid õpetaja Veem on oma töökoormust vabatahtlikult veelgi suurendanud ja sageli ulatuvad need ülesanded kaugelt üle koguduse sisemise töö piiride. Näiteks koostab õpetaja igal aastal mitukümmend vaimulikku raadiosaadet, mis lähevad eetrisse võimsa saatja kaudu Monte Carlos ning on kuuldavad kodumaal, muidugi ka Rootsis. Viimase viie aasta jooksul on õpetaja Veem avaldanud rea vaimulikke teoseid, milledest "Koguduseliikme käsiraamat" oli ulatuslik töö ja saadeti kätte kõigile liikmeile. Õpetaja on pidanud loengusarju, koostanud kaugõppekursuse usulistel teemadel ja toimetanud igal aastal kuus numbrit ajakirja "Koguduse teated". Sellele liituvad hingehoolduslikud kõnelused, mida pole sugugi vähe", ütles esimees Hans Saare.

Koguduse tegevusest kõneldes juhtis abipraost K. Veem tähelepanu asjaolule, et liikmeskonna vanusepüramiidis kaasvab pidevalt pensionieaeliste arv. Liiklusolud ja -kulud raskendavad tihti osavõttu jumalateenistustest, seepärast peab kirik ise leidma sidevahendeid koguduse liikmeskonnaga. Viimastel koguduse nõukogu valimistel eelistati nooremaid kandidaate, mis on tuleviku seisukohalt väga oluline. Võiks öelda, et koguduses töötavad vanad ja noored käsikäes. Peale eesti kooli on ka gaidide ja skautide üksused pidevas koostöös kogudusega.

Stockholmi Eesti Koguduse jumalateenistustel on traditsiooniliselt igal aastal jutlustanud külalisõpetajad, sageli teistelt mandriteilt, samuti esinenud solistid ja koguduse koor. See on toonud tervitatavat värskust jumalateenistustele.

Õpetaja Veem valmistab praegu ette suurt väljapanekut "Eesti vaimulik raamat 1535—1971", mis avatakse Rootsi Kuninglikus Biblioteegis sügisel. Ta on avastanud rohkem kui 1000 tiitlit eesti vanemaist vaimulikest raamatuist, mille olemasolu seni oli tundmatu.

"Kogudusel seisab ees kantselei üleviimine uude Eesti Majja, kus selleks ruumid on varutud. Meil on ka päevakorras erikomisjoni moodustamine, et selgitada võimalusi, kuidas veelgi tihendada sidet koguduse liikmetega. Kuigi ka meie kogudus mitmel viisil tunneb paguluses veedetud aastakümnete survet, on meie tööd siiski saatnud õnnistus ja nurisemine oleks ülekohtune," ütleb koguduse õpetaja.

Sügav tänu kõigile, kes meie poja

Jüri

surma puhul meile sooja kaastunnet avaldasid.

RIINA ja RUDOLF LIPP

Kui esineb surmajuhtum

Konsulteerige suurima usaldusega matusebürood

Thure Söderquist Begravnings & Eldbegängelsebyrå

Mariatorget 1

116 48 STOCKHOLM

Tel. 44 80 07, 44 80 98

Eriala:

Eestikombelised matusetalitused Ööpäevane valvekord

Uus saun

Algus lk. 1

suurejoonelisem. Peale 8 ruutmeetri suuruste leili- ja pesuruumide sisaldab see ligemale samasuure riietusruumi.

Suurema põrandapinna kõrval on uue sauna suureks eeliseks eraldiasuv pesemisruum. Vana sauna palavas leiliruumis kippus poistel pesemine alati jääma kahtlaselt pealiskaudseks. Ka leiliruumi lava tuleb endiselt avaram — tervelt 3,40 m pikk. Vägevam on ka saunaahi, mille eritellimise peale valmistasid Södertäljes asuva firma Kaikkuneni juures selle ala töelised spetsid.

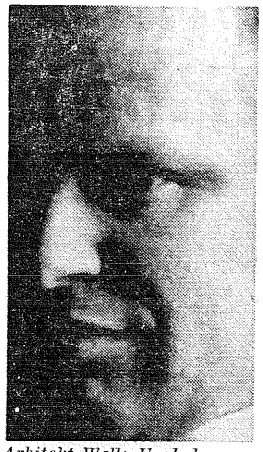
Saunaehituse juures on olnud ametis terve rida huvitundijaid eesotsas Veskijärve juhatuse esimehe Ray Allaga ning varemmainitud Lembit Klemmeriga. Nende kahe kõrval on kogu aja ehituse juures tegevad olnud veel Karl Lööke ja insener V. Saartok Södertäljest ning sageli ka tööstur H. Berg Stockholmist, Sihtasutis Tuleviku juhatusliige H. Annik, skaudijuhid T. Triumf ja Sillaste ning ülejäänud Veskijärve juhatusliikmed M. Lilienthal, H. Jõe ning Ingrid Tarkpea koos oma inseneritabikaasaga. Taevaminemise pühal olid agaralt töö juures ka kaks autotäit Kalevi lipkonna skaute eesotsas lipkonnajuhi Juhan Bernadtiga ning ka tuse tegemisel oli saunaehitajail võimalik kasutada S. Suovieri asjatundlikku ja tõhusat abi.

Ehkki ehitustööd seega viiakse läbi ainuüksi vabatahtliku tööjõuga nõuab suurem saun loomulikult ka suuremat kulu, rääkimata vahepealsest hinnatõusust.

Mahapõlenud sauna eest saadud kindlustussummast seepärast kaugelt ei jätku ning muude murede kõrval tuleb Veskijärve juhatusel lahendada ka puudujäägi katsmise küsimus. Ühe lahendusena on ette nähtud uute "saunakaartide" müük, mille hinnaks vastavalt uue sauna suurusele on nüüd 100 kr. Saunaehitajad loodavad, et eesti üldsus nende omandamisega teoksiloleva ehituse finantseerimisele tõhusalt kaasa aitab.

Uu

V. Uuskyla 50-aastane

Arhitekt Wello Uuskyla

Noored inimesed hakkavad täisikka jõudma — nii saab Wello Uuskyla Kungalvis 14 juunil 50 aastaseks! Nüüd ületavad selle piiri inimesed kes üle poole oma eluajast on oma sünnimaalt ära olnud.

Wello Uuskyla sündis 14 juunil 1921 Karuse vallas Läänemaal, lõpetas Haapsalu gümnaasiumi 1940 ja oli Soomes vabatahtlik seersant. Alul Rootsis tegi ta mitmesugust tööd ja õppis selle kõrval õhtuti Stockholmi Tehnikainstituudis. Ta astus Chalmersi Tehnikaülikooli arhitektuuri csakonda 1952 aastal ja tegi ka selle õppetöö kõrval kutsetööd arhitektikontoris. Peale selle kui Wello Uuskyla 1956 lõpetas ülikooli, avas ta Kungälvis oma arhitektikontori ja on iseseisvalt töötanud kuni praeguseni, kui seejuures märkida et ta 1964-67 juhtis konsultfirma Orrje & Co AB arhitektitegevust Göteborgis. Samaaegselt käis ta ka Kunstiülikooli arhitektiklassis edasi õppimas.

Wello Uuskylat iseloomustab ta suur töövõime ja ta oskus enese ja teiste tegevust õieti juhtida. Eespool antud näited ta õppetegevusest elukutselise töö kõrvalt tõestavad seda väidet. Wello Uuskyla on kavandanud suure hulga häid ehitusi, nagu hotelle ja restorane, kaubamaju, elumaju ja palju muud. Ta projektid ühendavad raalset ja majandusliku mõtlemist hea arhitektuuriga.

Wello Uuskyla on abielus Elvi Kubuga ja neil on kolm last. Wello Uuskyla on hulgaliselt seltskondlikust tööst osa võtnud. Ta on panuse andnud nii skautlusele, eesti organisatsioonidele kui folkpartietile, millises ta on kogukonnapoliitiliselt tegev olnud. Akadeemiliselt kuulub Wello Uuskyla Eesti Üliõpilaste Seltsi.

Sinu juubeli puhul, kaliis Wello, soovivad Sinu sõbrad Sulle palju jõudu, et Sa püsivalt oma ettevõtet edasi arendad ja oma perekonnale ning sõpradele ikka acga pühendad.

VELLO RIOMAR

Vähem ruumi

Algus lk. 1

-- vähem, kui Saksamaa loomakaitseseltis lubab saksa ambakoerale.

Kui giid jääb päriimiste juures hätta, siis ta tsiteerib nõukogude professor Tsherkassovit, kes tõendab, et ükski süsteem pole tarbijale kasulikum kui kommunism.

Kuid kolhoosid, kommunismi üks peamisi saavutusi, ei suuda rahvast toita. 38 prots. piimast ja võist, 41 prots. aedviljast. 60 prots. munadest ja 62 prots. kartulitest tuleb eraaiamaa pidajailt!

Partei kinnitab alatasa, et nõukogude inimese elu läheb paremaks. "Hullemaks ta vaevalt enam minna saab", ütleb mõni julgem sarkastiliselt. Venes on 240 miljonit inimest, kuid üksainus pliiatsivabrik. Tualettpaberit ei toodeta üldse, kuigi Vene on metsarikas maa. Uus mööbel, mis just vabrikust välja tulnud, on tavaliselt liimist lahti, kratsitud või halvasti kokku pandud

Läänes häbenetakse sarnast mööblit anda isegi Päästearmeele. Bürokraatia nõuab tohutut tolli. Uued tekstiilmustrid, näiteks, ei lähe enne käiku, kui need on läbi vaadatud ja heaks kiidetud 130 instantsi poolt. Nende hulgas ei puudu ka poliitilised kontrollid.

Keegi venelane oli usalduslikult jutustanud: "Minu isa on 53 aastane sama vana kui nõukogude riik. Kogu oma elu on ta kuulnud propagandat, ähvardusi ja tagantõhutamisi. Nüüd on ta sellest väsinud". Inimesed muutuvad lihtsalt ükskõikseks.

Nad ei usu propagandat vene elu kohta, kuid usuvad siiski punaagitaatorite sõnu, et lääne kapitalism on kõdunenud ja et seal inimesed pole rõigikorraga rahul. Lääne uudiste suhtes ollakse aga ülimalt uudishimulikud.

Küsitakse, kas inimesed läänes on nii vabad, et partei või valitsus ei saa neid saata vabatahtlikele laupäevikutele (laupäevastele tasuta ülestunditöödele), kas läänes on ikka tõesti kõike saada. Kui nendele seletada lääne elu, üteldakse sageli: "Kas inimesed läänes ise taipavad kui õnnelik elu nendel on "

Partei võitleb lääne mõjude vastu, kuid noorus on juba ammugi "käest ära": lääne moed, kaasa arvatud uusimad "kuumad püksikesed" löövad läbi vaatamata hurjutamistele. Samuti võetakse üle lääne kombed. Plikade suitsetamised avalikes kohtades, tänaval suudlemised ja miniseelikud on paigutl sama igapäevased nagu Pariisis.

Ajakirjanik ütleb, et tött N. Vene kohta ei saa sel teel käitte kui intervjueeritakse Kossõginit. Samuti ei saa õiget pilti usuelu kohta Venes, kui intervjueeritakse Riias Läti piiskop Janis Matulist Rohkem on tõde näiteks kirjas, mis saadeti ühest sunnitöölaagrist paljude allkirjadega Kossõginile ja mis levib nüüd paljun; datult üle maa. Seal tuuakse andmeid isikute kohta, kes usu pärast sunnitööle saadetud ja üteldakse lõpus: "Teie võite meid karistada ja ka tappa, aga teie ei lahuta meid jialgi Jumalast. Kuigi teie meid tapate, kasvab peale uusi usklikke, ikka uusi ja uusi. . .'

Kontaktid Pariisis

Igal suvel külastab Pariisi arvukalt teiste maade eestlasi, kes sageli tahaksid kontakti võtta ka kohalike eestlastega. Kuna Pariisi-eestlaste kooskäimise koht suvel on suletud (kuni septembrini), siis paluvad kohalikud eestlased ühendusse astuda Pariisi Eesti Seltsi juhatusliikmetega telefoni teel:

H. Weide, 224-43-49; E. Lumi 527-04-13; Y. Leygonie MIC 95-61; F Sivers 964-22-47.

Juhul, kui eelmärgitud isikud viibivad linnas, on nad lahkesti nõus külalistele linna näitama ja informatsiooni andma.

Leinateated

Montrealis suri 13. mail Nora Nurmesoo-Lõo.

Detroidis, USA-s suri 12. mail Anastasia Dolgow, sünd. 26. detsembril 1905 Tallinnas.

Akad. eksamid

USA-s lõpetas Rutherfordis asuva Farleigh Dickinsoni ülikooli bioloogiaarstina Maano Milles. Ta läheb sügisel sõjaväkke, olles määratud sanitaarstiks Lõuna Koreas asuvate Ameerika üksuste juurde. Kuulub akadeemiliselt korp. Rotaliasse.

Sydney ülikooli Austraalias lõpetas Arno Enno. Ta kuulub EÜS-i.

Vähemuse

Algus lk. 1

Üks minoriteetide probleeme ja soove on, et nad tahavad elada siin Rootsis, ilma et kahjustamaks nende kultuuri omapära sellel mitmerahvuse maal.

Gunnar Helander kirjutab (H 19/5): "...mina arvan, et Irbele o läti keel vabadusesümboliks vene suurvõimu surve vastu." Ta ütleb seda teist korda ilmse isaliku heatahtega: "Irbele on see andestatav, et ta kirjutab sellest ja kaitseb seda, mida ta usub olevat väärtuslik läti keeles, võetud kui sümbol."

Aga Helander ei saa veenda mind, et minu keel on ainult — sümbol. Läti keel on omaette keel ja pealegi veel selline keel, millest võib väljendada samahästi kui inglise keeles.

Lisaks veel see, et meil on rahvaviisid ja elav modernne luule, samuti teadustik kirjavara.

Meil ei ole ka muret, kui küsimuses on kristlik õpetus: Piibel on läti keeles aastast 1689, tõlelik. Ja psalmid ja vaimulikud laulud. Neid on kirjutanud ka tänapäeva poeedid. Vabaneme me koloniaalsest surve vest niihästi idast kui läänest siis saame me hästi toime ja lukume, et me ei hävita Sigtunat, kuigi need olid, võib-olla, eestlased, kes seda tegid.

— Mingisugune venelane ei avaldada mulle survet siin Rootsis, küsimus seisneb, on kultuurautonoomia.

See seisab mõnede rootsi minoriteetide, nende hulgas balti rahvaste, soovilehel. Sellesse sihiteadvusse kuulub ka, et toetuste- ja annetuste-maa Rootsi annab teatud summad nende maksumaksvate kodanike käsutusse, kui on küsimuses nende spetsiaalselt kultuurilised vajadused. Iseseisvad Balti riigid said te kultuurautonoomiaga. Ma usun sel läheb samahästi siin, kui mitte paremini. Küsimus seisab seni veel lahendamata.

— On raske mõista, mida Helander öigupoolest mõtleb? Ta ettub välja sulatusahju, internatsionalismi ja üheainsa keele eest (mida ta soldab) kogu maailmas ja tunnistab samal ajal: "Mis Rootsisse puutub, siis on meil kõigil põhjust ära kaitsta keeleminoriteetide soove."

— See on ju sama, mis minagi ütlen. Kuulata! Aga mis mõtet on kuulata ja siis toimida vastupidi. Ori mõttetu jätkata vaidlust selle üle, sisil.

Gunars Irbe lõpetab sellega:

— Kuid nõudmised ja soovid püsivad endise".

Ir

Seattles USA-s on määratud Pudget Sound Governmental Conference asjaajajaks direktor Mart Kask, kes senini töötas Daytonis Ohio osariigis Miami oru transiitasutuse asjaajaja-direktorina. Ta on omaaegse Kaitseväe ralla metsaülema Richard Kase poeg, kes praegu elab Tacomas, Washingtoni osariigis.

Stockholmis kuulutati abielulupatena maha telefonist Nils-Erik Ekström ja telefonist Karin Kristina Vasara.

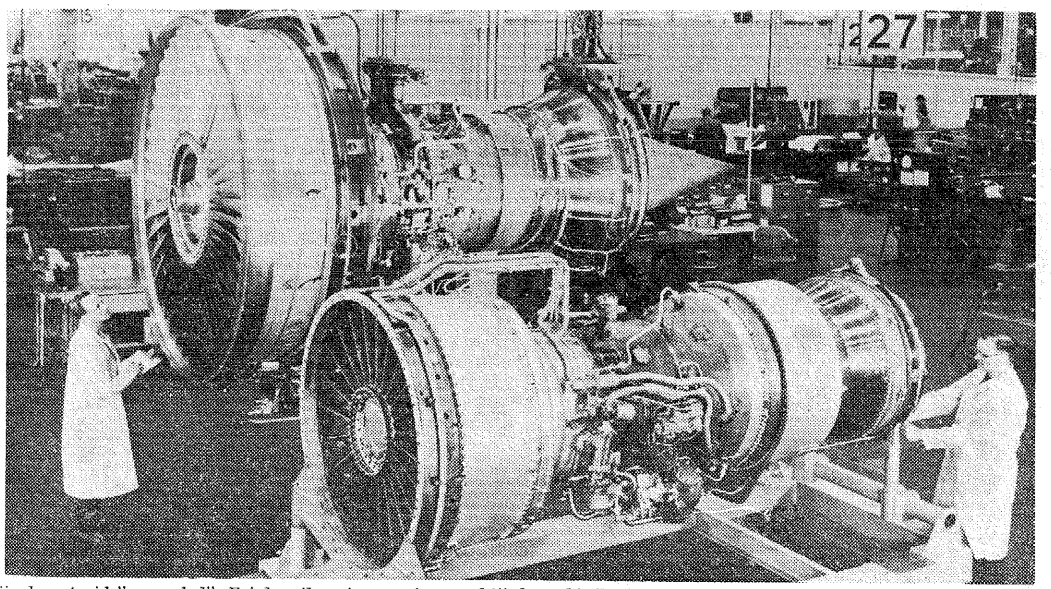
Vaba eestlaskonna informatsioonileht

EESTI PÄEVALEHT

Ilmub kolmapäeviti ja laupäeviti

Lindberghist kuni Jumbo-jetini
Tösiasju Eesti õhusilla taustal

Tänapäeval lendame mõne tunniga üle Atlandi ookeani, nädalapäevadega käiakse ära ka kuul — seega inimene pole mitte ainult vallutanud õhuruumi vaid ka maailmaruumi! Unistus lennata õhus nagu linnuke, leiame juba antiiksel ajalgi. Keskaja lõpupoolikul konstrueeris geniaalne Leonardo da Vinci mitmeid liikuvate tiibadega aparaate, helikopteri ja ka langevarju — muidugi need praktikas ei fungeerinud. Ja kes meist pole lugenud põnevaid raamatuid prantslase Jules Verne'i sulest, kus ta kirjutas lennukitest, allveelaevadest ja isegi lendamisest maailmaruumis. Kuid tema eluajal oli see kõik fantaasia, nüüd on aga see saanud tegelikukeks. Vendade Wright'i esimesest lennust on möödas ainult veidi üle 50. aasta, aga areng on läinud nii kiiresti lennuasjanduse alal, et see oleks samahästi võinud olla kivijal.

Hiigelmootorid "omavahel". Esiplaanil senise suurima reaktiivlennuki Boeing-707 mootor, selle kõrval uue superlennuki, niinimetatud jumbo-jeti Boeing-747 mootor Võrdle inimestega nende juures!

Lennuasjanduse arengule andis tõuke Esimene Maailmasõda. Sõja algul olid lennukid raskelt manöövrdatavad, aeglased ja lihtsalt elukardetavad. Neid lennukeid kasutati peamiselt luure ja kahuritule juhtimise otstarbeks. Lennukid polnud relvastatud ja oli harilikuks nähteks, et vastaspoolte lendurid, kohtudes õhus, lehvitasid sõbralikult teineteisele möödalennates.

Kuid see õhu idüll polnud püsiv. Peatselt hakati üksteist tulistama püstolitest ja püssidest, varsti monteeriti ka lennukitele kuulipildujad ja peeti maha esimesed õhulahingud.

Samuti pommilennukite areng oli kiire. Alul visati käsigranaate alla lennukist, kuid mõne aja möödudes konstrueeriti juba suured pommilennuk.d, kuigi esimeses Maailmasõjas oli nendel rünnakutel rohkem hirmutamise kui purustamise effekt. Peale söda hakkasid "tööta" jäänud lendurid oma oskusi tarvitama reisijate transpordiks. Starditi esimesed Ameerikas esialgu posti veoks.

Uut huvi pikemateks reisidel vastu lennukil töi ameeriklase Charles **Lindberghi õnnestunud lend töi** of St. Louis'i" pardal 1927. aastal üle Atlandi.

Lindberghi õnnestunud lend töi **talle palju järglasi, samal aastal tegi 31 lendurit katset ületada Atlanti, kuid nendest hukkus teel 20 ja ainult kümme, pääses eluga.**

Mis aga peaasi, huvi lendudeks üle ookeaanide oli loodud. Igalpool tekkisid lennuühingud. Rootsi kui ka Kanada eesti noored on oma õhusildades kasutanud üht kuulsaimat nendest — nimelt Pan American Pan Am loodi alul lendudeks Kariibi mere ümbruses, kuid juba aasta pärast oli see üks suurimaid ja lendas terve ameerika kontinendi kohal. Varsti telliti spetsiaalkonstrueeritud lennukeid ja nii avati ka esimene regulaarne lennuliin üle Atlandi.

Sakslased tegid samaaegselt katseid kasutada Atlandi kohal hiigelaslikke tseppeliine, millised olid alul tõsisteks konkurentideks propellerlennukitele, kuid peale tseppeliini-plahvatust Lakehursti lennuväljal 1937 kadusid need lennuliiklustest.

Teise Maailmasõja ajal kujunes lennuk sõja tähtsaimaks väeliigiks. Peale söda sai aga reisiliiklus üle Atlandi uut hoogu. Boeingi ja Douglase lennukitehaste masinad domineerisid täielikult lennuliiklust. Järjest suuremad ja kiiremad masinad võeti tarvitusele.

Reisiliinidel üle Atlandi algas jetajastu 1958. aastal. Sel aastal alustas Pan American esimese lennuselts ina maailmas lende reaktiivlennukitel üle Atlandi kasutades Boeing-707 neljamootoriisi masinaid. Peatselt muretsesid ka teised suuremad lennuseltsid samu lennukeid. Aasta pärast oli õhus üle terve maailma juba 85 Boeing-707 masinat. Ka Douglase tehas konstrueeris jet-lennukeid, tuntud DC-8 nime all.

Kuid konkurents nii lennukitehaste kui ka lennuseltside vahel on nii terav, et püütakse aina ületrumbata teineteist suuremate. kiiremate ja mugavamate lennukitüüpide näol.

Praegu viimaseks mockarjeks on Jumbo-jet ehk öieti Boeing-747 hiigellennuk. Esimesena võtis selle kasutusele üle Atlandi jällegi Pan American, kelle esimesed Boeing-747 masinad lendasid Atlandi kohal juba möödunud aasta varakevadel. Aasta hiljem oli ka Skandinaavia lennuühing SAS saanud oma esimese Jumbo-jeti, millega allakirjutanu sai ka teha kaasa sisseõnnistusreisi New Yorki.

Loodetavasti saame kasutada tuleval aastal eestlaste õhusillas ühte sellist õhuhiiglast — igaljuhul Pan Am on seda esialgselt lubanud kui mõni alternatiiv kogub sellise hulga eestlasi.

Vaatleme veidi lähemalt seda õhuhiiglast. Kuna lennuk on nii kallis, see maksab 100 miljonit krooni, siis seda saavad muretseda ainult suured lennuühingud. See lennuk on impooneeriv juba oma välimuselt. Nähes seda "normaalsete" neljamootorlis-te lennukite kõrval, näivad teised lennukid otse mängulennukeina. Jumbo-jet on tervenisti 70 meetrit pikk ja tema sabapartii ulatub 19. meetrit üle maapinna, seega sama kõrgele kui viiekordse maja katus. Ka lenduri kabiin asub umbes üheksa meetrit üle maapinna.

Viibides juhikabiinis, tundsin ennast tõega väetina, ja tekkis mõte, et kuidas küll lendur leiab kõike vajalikku nende paljude kangide nuppude, kontroll-lampide ja igasuguste teiste mõõtriistada hulgast. Lennu ajal seletas aga lennukapten, et olevat seda masinat kergem lennata kui väiksemaid lennukeid, kuna suure osa tööst teeb ära raal, s.o. datamasin.

Lennuhiiglane kaalub tervenisti 355 tonni, kuid sellele vaatamata suudavad lennuki neli turbofanmootorit oma 70 000 hobusejõuga tõsta õhku seda õhuhiiglast nagu ta ei kaaluks üldse midagi. See lennuk lendab ilma vahemaandumiseta ca 10 000 km., ja lennuki kiirus püsib 1 000 km/tunnis ümber. Kõik need arvud on muidugi väga imponeerivad, kuid veelgi tähtsam, et reisija tunneb ennast veelgi kindlamini, mugavamini ja luksuslikumalt kui varem. Pean ütlema, et leidsin lennates, et oli liigagi mugav, nii et polnudki tunnet et lendasid lennukis. Kuidagi kaob ära lennu romantika.

Boeing-747 on nii suur, et siin on üheksa istekohta reas ja ruumi on nii palju, et saaks asetada veel sadakond tugitooli ilma, et muutuks kitsaks. Alumiselt korruselt viib trepp üles teisele korrusele salongi mille ees asub ka juhiruum.

Istekohti on kokku 353. Lennukil on 10 ust, kuid need asuvad nii kõrgel, et on vaja erilisi veoautodele monteerituid treppe. Suurtel lennuväljadel on aga ehitatud erilised seadeldised, nii et saab minna otse lennuterminali.

Reisijate heaolu eest hoolitseb kuni paarkümmend stjuardessi. Meelelahutuseks on kino, kusjuures on lennuki eri sektsioonides neli kahemeetrilist kinoekraani. On võimalik valida ka seitsme eri muusikaprogrammi vahel.

RICHARD NORVELL

Uus heliplaat Kopvillemilt

Leida Järve (ja satiiriline) lauljapaar Olaf Kopvillem ja Leida Järvi

Toronto jõudis äsja müügile uus Leida Järvi ja Olaf Kopvillemi uus ühine heliplaat "Lenda, lenda lepalind". See 47-me minutilise kestvusega esimene stereoplaat Kanada üldtuntud eesti meeleolulauljailt leidis kindlasti sama laialdase leviku nagu nende varjasemad heliplaadid "Vindilisi viise" (1961) ja "Viise ja vinte" (1964).

Leida Järvi ja Olaf Kopvillemi heliplaatidel on levinenud tuhandetes eesti perekondades ja teadaolevalt kõigil maadel, kus asub eestlasi, — kaasa arvatud ka ikestatud kodumaa.

Kuulates tuliuut heliplaati, mis on üheaegselt nukrutsevalt meeleolukas ja kaasaegselt satiiriline, siis vaheldu valt jällegi romntiliselt igatsevate ja möödunut meenutavate meeleoludega ja vaheldu seks jällegi "vindilisi te viiside ja vintidega" olevikuelu kajastus sõnas ja laulus, selgub, et plaadi muusikalise tagapõhja on enamikule loonud Ovid Avarmaa trioo Montrealis. O. Avarmaa on kutseline muusik ja Montrealis laialdaselt tuntud kanada muusikaringkonnas. Paaris uue heliplaadi laulus on vokaaltagapõhja moodustamisel abiks olnud ka noored tõusvad eesti muusikatähed Alar Kivilo ja Peeter Kopvillem.

15. juuni etapi tähtpäev

Ülemaailmsete Eesti Päevade Rootsi toimkonna poolt on 1972 a. lennuks registreerimiste järjekordne etapp tähtpäevaga 15. juuniks. Teatavasti kallineb osavõtt tähtpäeva möödumisel.

Juhitakse tähelepanu, et vastavalt charterlennu korrale, peavad lendudest osavõtjad kuuluma mõnda organisatsiooni, mis vormiliselt on kaaskorraldaja. 30. juunil 1972 New Yorki suunduva lennuki reisijad peavad vastavalt kokkuleppele kuuluma Eesti Rahvusfondi, kuna 7. ja 8. juulil Naigara Fallsi ja Torontosse lendajatel peab olema vormiline side Eesti Skautliku Noortemalevaga Rootsis.

Illegaalne sisseränd Ameerikasse

WASHINGTON — USA Esindajatekoja immigratsiooni alakomitee esimees Peter Rodino väidab, et USA-s on tuhandeid illegaalseid sisserändajaid, kes seal töötavad või saavad tööotaoleku abiraha ja muid valitsuse poolt võimaldatavaid toetusi.

Ta lisas, et sellised välismaalased aitavad kaasa tööpuudusele USA-s ja samuti töötasude madalal hoidmisele. Ilmneb, et paljud ameeriklased kasutavad illegaalsete sisserändajate tööjõud umajateenijatena või teistel aladel, makstes neile minimaalset palka. Uustulnukad ei julge aga ekspluaateerimise üle ametivõimudele kaevata kartuses, et nende illegaalne staatus avastatakse ja nad saadetakse maalt välja.